

Nurmijärven kunnan ympäristö- ja ilmasto-ohjelma

KH 2.6.2025 § 107

1.	Johdanto	3
2.	Luonnonsuojelu	5
2.1.	Sitoumukset ja kestävä kehityksen tavoitteet luonnonsuojelussa	7
2.2.	Toimenpidesuunnitelma	7
3.	Vedet	7
3.1.	Vesiensuojelu	7
3.2.	Vesihuolto	9
3.3.	Hulevedet	11
3.4.	Sitoumukset ja kestävä kehityksen tavoitteet vesiin liittyen	12
3.5.	Toimenpidesuunnitelma	13
4.	Ympäristönsuojelun luvat ja valvonta	13
4.1.	Sitoumukset ja kestävä kehityksen tavoitteet ympäristönsuojelussa	14
4.2.	Toimenpidesuunnitelma	15
5.	Maankäyttö	15
5.1.	Kaavoitus	15
5.2.	Rakentaminen ja ylläpito	16
5.3.	Liikenne ja asutuksen sijoittuminen	17
5.4.	Maisematyöluvat	18
5.5.	Maatalous	18
5.6.	Sitoumukset ja kestävä kehityksen tavoitteet maankäytössä	19
5.7.	Toimenpidesuunnitelma	19
6.	Kiertotalous	20
6.1.	Sitoumukset ja kestävä kehityksen tavoitteet kiertotaloudessa	22
6.2.	Toimenpidesuunnitelma	22
7.	Energian tuotanto ja kulutus	23
7.1.	Sitoumukset ja kestävä kehityksen tavoitteet energian tuotannossa ja kulutuksessa	24
7.2.	Toimenpidesuunnitelma	24
8.	Ilmastotyö	25
8.1.	Sitoumukset ja kestävä kehityksen tavoitteet ilmastotyössä	26
8.2.	Toimenpidesuunnitelma	26
8.3.	Päästöt	26
8.4.	Ilmastonmuutokseen sopeutuminen	30
9.	Kestävyyskasvatus	31
10.	Viestintä ja osallisuus	31
11.	Liitteet	31

1. Johdanto

Ympäristö- ja ilmasto-ohjelma 2023–2035 pohjautuu kunnanvaltuuston maaliskuussa 2022 hyväksymään Nurmijärven kuntastrategiaan 2022–2030. Strategian vastuullisuus-periaatteen mukaan kunta ottaa huomioon ympäristö- ja ilmastonäkökulmat toiminnassaan. Ensimmäinen, nyt toteutettava ohjelma on luonteeltaan kokoava, informatiivinen ja yhteistyötä luova. Ohjelmaan on koottu kunnalta ja sidosryhmiltä aihepiireihin liittyvä nykyinen ympäristö- ja ilmastotyö, ja laadintaprosessissa on tarkasteltu eri aihepiirien välisiä synergioita ja luotu pohja seuraavan ohjelman yhteistyölle. Ohjelman sisältö on koottu sidosryhmiltä kyselyn, enakkotehtävien, työpajan ja kirjoitustehtävän pohjalta. Sidosryhmätyöpajaan osallistuivat kunnan vastuullisuustyön eri osa-alueita toteuttavat tahot.

Kuva 1. Ympäristö- ja ilmastonäkökulmat huomioidaan kuntastrategian mukaisesti kaikessa toiminnassamme.

Sidosryhmätyöpajassa aihepiirien ja toimijoiden työn yhteneväisyyksiä tarkasteltiin YK:n Agenda2030 –tavoitteiden näkökulmasta. YK:n Agenda2030 on [kestävän kehityksen tavoiteohjelma](#), joka tähtää äärimmäisen köyhyyden poistamiseen sekä kestäväan kehitykseen, jossa otetaan ympäristö, talous ja ihminen tasavertaisesti huomioon. Kestäväan kehitykseen liittyy olennaisesti ajatus planeetan rajoista, jossa ihmisen toiminta on sopeutettava maapallon luonnonvarojen ja luonnon kestäkykyyn. Toimintamme edistää useita YK:n kestäväan kehityksen tavoitteita, ja eri teemojen sitoumuksiin on merkitty kuvakkeella mitä Agenda2030:n tavoitteita teemat koskevat. Työpajassa kartoitettiin myös ympäristö- ja ilmastotyön mittareita, joita eri sidosryhmät käyttävät tällä hetkellä. Lisäksi etsittiin muita sidosryhmiä, joiden panos voisi olla ohjelman laatimisessa tärkeä.

Ympäristö- ja ilmasto-ohjelman laatimista on koordinoanut ilmastotyön koordinoitiryhmä teknisen johtajan johdolla. Uudenmaan liitto on tukenut Nurmijärven kuntaa ohjelman laatimisen

käynnistämisessä sekä sidosryhmätyön suunnittelussa ja toteutuksessa. Ohjelman valmisteluun on myös otettu mukaan mahdollisimman laajasti eri ikäisiä kuntalaisia ilmastotyön asukaskyselyllä.

Kunnanhallituksessa kiinnitettiin erityistä huomiota haja-asutusalueen erityispiirteiden esiin tuomiseen. Ohjelman luonnosta käsiteltiin lautakunnissa ja valtuuston kyselytunnilla vuoden 2025 alkupuolella. Kunnanhallituksen, lautakuntien ja kunnanvaltuutettujen kommentit on otettu huomioon ohjelman jatkotyöstämisessä. Ohjelma on hyväksytty 2.6.2025 Nurmijärven kunnanhallituksen käsittelyssä.

Ympäristö- ja ilmasto-ohjelman tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumisen seurantaan on laadittu sekä määrällisiä että laadullisia mittareita (liite 1). Tavoitteiden toteutumista arvioidaan valtuustokausittain. Ympäristö- ja ilmasto-ohjelmaa on tarkoitus päivittää valtuustokausittain teknisen johtajan johdolla.

Tämä yhdessä laadittu ympäristö- ja ilmasto-ohjelma antaa erinomaisen pohjan ympäristö- ja ilmastotyön toteuttamiselle ja kehittämiseksi Nurmijärvellä. Kuntalaisista merkittävä osa on tulevaisuuden tekijöitä eli lapsia ja nuoria. Tämä korostaa kasvatuksellisen ja opetuksellisen näkökulman tärkeyttä ympäristö- ja ilmasto-ohjelman suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa. Ohjelma tukee tulosalueilla ja yksiköissä tehtävää tärkeää ympäristönsuojelutyötä nurmijärveläisten parhaaksi.

Kunnan vastuullisuustyön eri osa-alueita toteuttavat tahot

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus vastaa ympäristön- ja luonnonsuojeluun sekä ympäristöterveyteen liittyvistä viranomaistehtävistä Järvenpään ja Keravan kaupunkien sekä Mäntsälän, Nurmijärven ja Tuusulan kuntien alueilla.

Nurmijärven sekä 12 muun kunnan omistama jäteyhtiö **Kiertokapula Oy** järjestää asukkaille ja kunnille jätehuollon kunnan vastuulle kuuluvat palvelut. Kuntien yhteinen jätehuoltoviranomainen **jätelautakunta Kolmenkierto** huolehtii jätelain mukaisista viranomaistehtävistä, hyväksyy mm. jätetaksan ja jätehuoltomääräykset.

Nurmijärven kunnan omistama **Nurmijärven Vesi -liikelaitos** hankkii, tuottaa ja toimittaa asiakkailleen puhdasta talousvettä sekä johtaa jätevedet käsittelyyn jätevedenpuhdistamoille, joissa ne käsitellään ympäristöluvan ja vastaanottavan vesistön mukaisesti. Lisäksi Nurmijärven Vesi vastaa vesijohto- ja viemäriverkostojen sekä vesihuollon laitosten rakentamisesta ja kunnossapidosta.

Nurmijärven Sähkö -konserni on Nurmijärven kunnan omistama energiapalveluyritys, joka tarjoaa asiakkailleen sähköön ja kaukolämpöön liittyviä palveluja. Nurmijärven Sähkö -konsernin muodostavat emoyhtiö Nurmijärven Sähkö Oy ja sen täysin omistama tytäryhtiö Nurmijärven Sähköverkko Oy. Nurmijärven Sähkö Oy vastaa sähkön hankinnasta, myynnistä ja laskutuksesta. Lisäksi yhtiö vastaa asiakaspalvelusta ja markkinoinnista koko konsernin osalta. Yhtiö tarjoaa myös asiakkailleen joko lähi- tai kaukolämpöä sekä rakennuttaa ja ylläpitää kaukolämpöverkkoa ja tuotantolaitoksia.

Kunnan omistama **Nurmijärven Kodit Oy** tarjoaa vuokratoteja Nurmijärven Kirkonkylässä, Klaukkalassa, Rajamäellä ja Röykässä.

Aleksia-liikelaitos on Nurmijärven kunnan omistama liikelaitos, joka tarjoaa ruoka- ja siivouspalveluita pääsääntöisesti kouluihin ja päiväkoteihin.

Keski-Uudenmaan maaseutuhallintopalvelut on kahdeksan kunnan muodostama yhteistoiminta-alue, joka vastaa kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle kuuluvista tehtävistä. Maataloustukien

käsittelyn lisäksi maaseutuhallintopalvelut järjestävät viljelijätukikoulutuksia, tiedotusta ja neuvontaa alueen viljelijöille.

Uudenmaan liitto tukee kuntien ympäristö- ja ilmastotyötä monin eri tavoin sekä aluesuunnittelun että aluekehityksen näkökulmasta. Liitto toteuttaa erilaisia alueen toimintaa ohjaavia työkaluja, kuten maakuntakaava ja -ohjelma. Liiton toimintaan kuuluu myös ilmasto- ja ympäristötyöhön liittyvä kuntien tukeminen, edunvalvonta, tiedon tuotanto sekä kansallisen ja EU:n rahoituksen jakaminen. Maakunnan liitto on verkostotalo, joka ylläpitää ja osallistuu moniin alueellisiin ja kansainvälisiin verkostoihin. Kunnille suunnattuja verkostoja ovat esimerkiksi asiantuntijaryhmät sekä eri aihepiirejä käsittelevät kahvilat.

2. Luonnonsuojelu

Luonnonsuojelulain mukaan kunnan tulee edistää luonnonsuojelua alueellaan. Luonnonsuojelun ensisijaisena tavoitteena on luonnon monimuotoisuuden turvaaminen. Luonnon monimuotoisuutta ylläpidetään muun muassa perustamalla luonnonsuojelualueita, rauhoittamalla luonnonmuistomerkkejä sekä suojelemalla luontotyyppejä ja uhanalaisia lajeja sekä niiden elinympäristöjä. Luonnonsuojelun tavoitteena on myös turvata kansalaisille mahdollisuuksia virkistäytyä ja retkeillä luonnossa.

Luonnonsuojelulla ja sen kehittämisellä pyritään Nurmijärven kunnassa esimerkiksi edistämään metsien ja niiden ekosysteemien sekä arvokkaiden luontokohteiden monimuotoisuutta, suojelemaan uhanalaisia lajeja, turvaamaan ekologisia verkostoja ja poistamaan haitallisia vieraslajeja. Yleis- ja asemakaavojen laatimisen yhteydessä selvitetään kunkin alueen luontoarvot, jotka huomioidaan kaavoituksessa tarvittavin merkinnöin ja määräyksin.

Ohjelman valmisteluaikana toteutetun asukaskyselyn tulosten perusteella asukkaat kokevat luonnonsuojelun tärkeimmäksi ympäristö- ja ilmasto-ohjelman teemoista, ja siihen tulee kiinnittää erityistä huomiota ympäristö- ja ilmastotyössä.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus edistää luonnonsuojelua kunnassa

Ensisijaisesti luonnonsuojelua Nurmijärven kunnassa edistää Keski-Uudenmaan ympäristökeskus, joka on Järvenpään, Keravan, Mäntsälän, Nurmijärven ja Tuusulan yhteinen ympäristönsuojeluviranomainen. Ympäristökeskus tekee yhteistyötä kaavoituksen ja maankäyttösektorin kanssa ja antaa lausuntoja liittyen kaavoihin sekä ympäristöluvallisiin hankkeisiin ja YVA-arviointeihin. Tarvittaessa ympäristökeskus lausuu myös mm. maisematyöluvista, metsäsuunnitelmista sekä alueita koskevista suunnittelutarveratkaisuista ja erilaisista poikkeusluvista. Lisäksi Keski-Uudenmaan ympäristökeskus ohjeistaa kaava- ja lupaprosesseihin liittyvien luontoselvitysten tilausta ja tukee kuntaa uusien luonnonsuojelualueiden perustamisessa. Työn tavoitteena on pyrkiä turvaamaan uhanalaisten lajien elinympäristöt, arvokkaat luontokohteet ja ekologiset yhteydet.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus koordinoi myös erilaisia luonnonsuojelun edistämiseen tähtäviä hankkeita. Nurmijärvi oli vuonna 2024 mukana KUUMA vieras –vieraslajien torjuntahankkeessa ja hankkeessa, jossa laadittiin kunnan omistamille luonnonsuojelualueille hoito- ja käyttösuunnitelmia. Vieraslajien osalta Nurmijärvi on osallistunut Crowdsorsa –mobiilipelihankkeeseen, jossa on kartoitettu haitallisten vieraslajien esiintymiä mobiilisovelluksen avulla. Yhteistyö Crowdsorsan kanssa jatkuu osana KUUMA vieras –hanketta, ja seuraavaksi tähdätään espanjansiruetanoiden hävittämiseen mobiilipeliä hyödyntäen.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen lisäksi luonnonsuojelua edistetään myös kaavoituksessa ja maankäytössä, viheralueiden suunnittelussa ja hoidossa sekä rakennusvalvonnan lupapäätöksissä. Nurmijärven Sähkö Oy edistää osaltaan luonnonsuojelua huomioimalla työssään esimerkiksi liito-oravien ja sammakoiden elinympäristöt ja metsäalueet johtokatuihin liittyvissä raivauksissa ja lunastuksissa. Kiertokapula Oy pyrkii työssään huomioimaan luonnon monimuotoisuuden ja vieraslajit.

Luonnonsuojelun lakisääteinen valvonta kuuluu Uudenmaan ELY-keskukselle. Suomen ympäristökeskusta (Syke) sekä konsultteja käytetään apuna mm. tutkimustiedon hankintaan tai luontoselvitysten tekemiseen.

Viheralueiden hoito

Viheralueita ovat puistot, ulkoiluun ja urheiluun liittyvät viheralueet, virkistysalueet, avoimet tai puoliavoimet niityt, pellot, asuinalueiden metsät, suojaviheralueet, liikennealueilla olevat viheralueet sekä hulevesien luonnonmukaiset käsittelyalueet. Ne tuottavat käyttäjilleen viihtyisiä arkiympäristöjä, jotka edistävät päästötöntä liikkumista ja kansanterveyttä. Lisäksi viheralueet tuottavat ekosysteemipalveluita. Ekosysteemipalveluilla tarkoitetaan luonnon ilmaiseksi tarjoamia, elämää ylläpitäviä aineellisia ja aineettomia palveluita, jotka ovat korvaamattomia, ihmiselle välttämättömiä ja ihmisen hyvinvointia lisääviä.

Kunnan viheralueyksikkö on hoitanut viheralueita perinteisen hoitoluokituksen mukaisesti. Tarkoituksena on siirtyä RAMS-kunnossapitoluokitukseen (rakennetut alueet, **avoimet** alueet, **metsät**, **suojualueet**), joka on sisällöllisesti aikaisempaa laajempi kokonaisuus. Uuden kunnossapitoluokituksen avulla pyritään edistämään viheralueiden ekosysteemipalveluiden huomioimista.

Metsien hoito

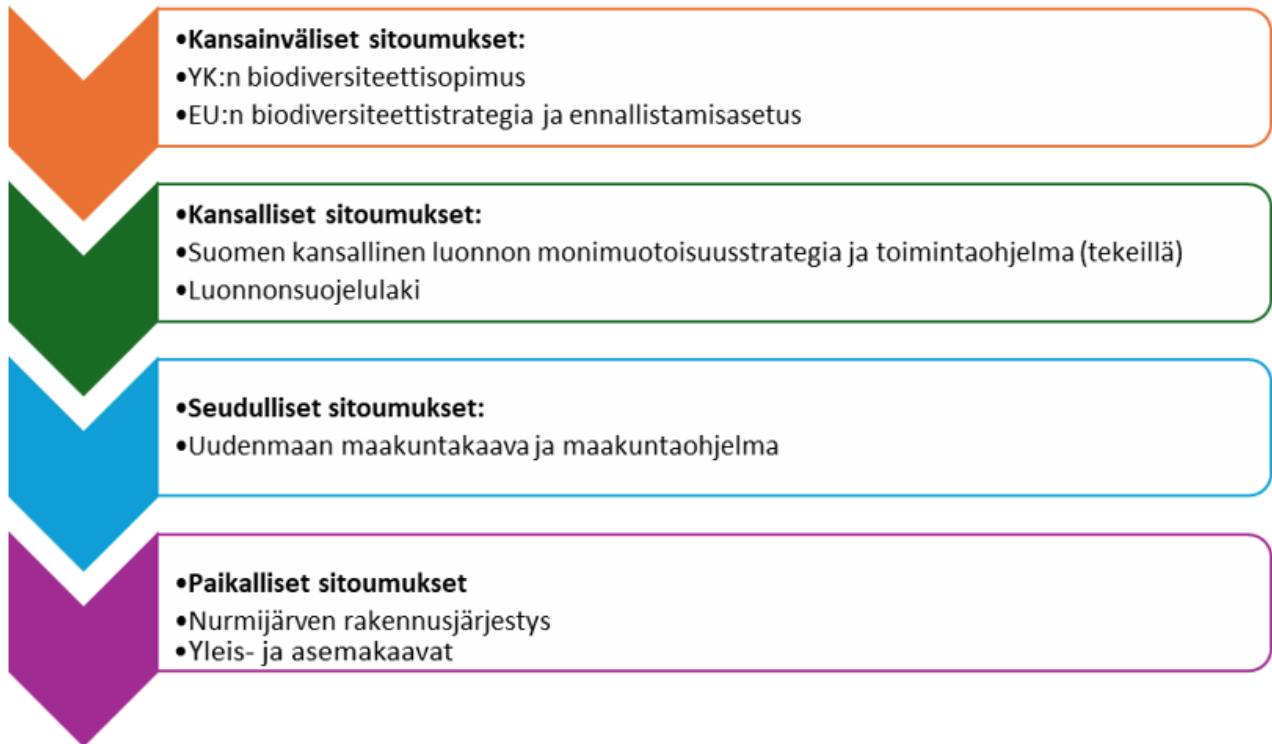
Kunnalla on noin 500 hehtaaria **talousmetsiä**. Niitä käsitellään vallitsevien Metsäkeskus Tapion metsänhoidon suositusten ja ohjeistuksen mukaisesti niin, että myös muut kuin metsän taloudelliset arvot tulevat mahdollisimman hyvin huomioiduiksi. Talousmetsien hoidossa on viime aikoina painotettu ikääntyvien kuusikoiden uudistamista sekametsiksi kasvavan kirjanpainaaja-, kuusen tähtikirjaaja- ja juurikäpätuhoriskin vähentämiseksi. Taimikonhoidossa ja harvennushakkuissa tavoitteena on lehtipuuosuuden kasvattaminen havupuuvältaisissä metsissä ja taimikoissa.

Metsien sertifiointilla varmistetaan niiden kestävä käsittely. Kunnassa ollaan selvittämässä siirtymistä voimassa olevasta PEFC-sertifikaatista FSC-sertifiointiin. FSC-sertifiointin hyötyjen arvioidaan olevan luonnon monimuotoisuudelle suuremmat. Kunnan metsänhoitosuunnitelma on tarkoitus uudistaa lähimmän vuoden aikana. Metsänhoitosuunnitelman avulla voidaan sitouttaa konkreettisiin niin luonnon monimuotoisuutta kuin hiilensidontaa lisääviin toimenpiteisiin. Metsänhoitosuunnitelman avulla voi esimerkiksi pyrkiä lahopuun määrän lisäämiseen talousmetsissä, kiertoaikojen pidentämiseen ja metsäluontotyypien kunnostuksiin.

Talousmetsien lisäksi kunnalla on noin 500 hehtaaria **taajamametsiä**. Ne sijaitsevat kuntataajamien (Kirkonkylä, Klaukkala, Rajamäki, Röykkä) lähiympäristössä sekä kunnan ylläpitämien ulkoilu- ja kuntoreittien varrella. Näissä metsissä tavoitteena on monipuolisten ulkoilu- ja virkistysmahdollisuuksien tarjoaminen, luonnon monimuotoisuuden ja maisemallisten arvojen ylläpitäminen. Taajamametsien käsittelyssä noudatetaan jatkuvapeliteisyyden periaatetta mahdollisuuksien mukaan. Toteutettavat hakkuut ovat joko maisematyöluvan mukaisia harvennushakkuuta tai vaarallisiksi katsottujen puiden poistoa tonttien läheisyydestä ja ulkoilureittien

varsilta. Taajamametsissä ei myöskään istuteta puita, vaan metsät saavat uudistua luontaisesti. Suuri osa toimenpiteistä on kuntalaisten aloitteesta toteutettavia maisematyöluvan mukaisia hakkuita.

2.1. Sitoumukset ja kestävän kehityksen tavoitteet luonnonsuojelussa

2.2. Toimenpidesuunnitelma

- Suomen kansallisen luonnon monimuotoisuusstrategian toimintaohjelma (tekeillä)
- Metsänhoitosuunnitelman päivittäminen (2025)
- Viheralueiden kunnossapitoluokituksen päivittäminen RAMS-järjestelmään (2025)
- Nurmijärven kunnan Luonnon monimuotoisuusohjelma (LUMO-ohjelma) (tulossa myöhemmin)

3. Vedet

3.1. Vesiensuojelu

Vesienhoidon tavoitteena on saavuttaa vesistöjen vähintään hyvä ekologinen tila koko EU:n alueella vuoden 2027 loppuun mennessä. Niissä vesistöissä, joissa hyvä tai erinomainen tila on jo saavutettu, se ei saisi heikentyä tulevaisuudessa.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus seuraa vesistöjen tilaa sekä edistää ja kehittää vesiensuojelua omalla alueellaan. Ympäristökeskus hoitaa tehtävää yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa mm. tiedottamalla sekä osallistumalla vesiensuojelu- ja vesistökunnostushankkeisiin. Lisäksi ympäristökeskus pyrkii tukemaan ja kehittämään pinta- ja pohjavesiensuojelua myös antamalla lausuntoja kaavoista, suunnittelutarveratkaisuista, YVA-hankkeista sekä vesi- ja ympäristöluvista.

Järvet

Nurmijärven järvistä Valkjärvi on luokaltaan tyydyttävä, Sääksjärvi hyvä ja Vaaksinjärvi erinomainen. Pienempiä Herustenjärviä ei ole luokiteltu. Erinomaisiksi luokitellut järvet sijaitsevat pääsääntöisesti vesistöalueiden yläosilla, missä ihmisten vaikutus vesiin on vähäistä. Metsien hakkuut ja ojitukset uhkaavat kuitenkin monien latvajärvien tilaa.

Nurmijärven kunnan ympäristönsuojelu on aloittanut järvien säännöllisen seurannan jo 1980-luvulla. Sääksjärvestä ja Valkjärvestä on sitäkin vanhempia tuloksia. Nykyisin järviseurantaa tekee Keski-Uudenmaan ympäristökeskus. Nurmijärven pintavesien seurannalla saadaan tietoa vesien tilasta, kuten järvien rehevöitymisestä ja happitilanteesta. Seurantatulosten avulla voidaan selvittää esimerkiksi, onko järvien tila heikentynyt tai ovatko vesiensuojelutoimenpiteet parantaneet sitä. Näin mahdollistetaan järvien tilan ja virkistyskäytön säilyminen sekä voidaan ennakoida vesienhoidon toimenpiteiden tarpeita.

Rehevöitynyttä Valkjärveä on hapetettu jo vuodesta 1991 alkaen. Hapettaminen yksinään ei kuitenkaan riitä parantamaan järven tilaa. Nurmijärven kunta on käynnistänyt Valkjärveen tulevan ulkoisen kuormituksen vähentämisen Lähtelänojan kunnostushankkeessa 2022–2023. Nurmijärven kunnan ja Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen yhteisen Valkjärven kunnostushankkeen 2024–2025 tavoitteena on parantaa Valkjärven ekologista tilaa. Erityisesti hankkeessa pyritään vähentämään Valkjärveen kohdistuvaa ulkoista kuormitusta.

Joet

Nurmijärven kunta sijaitsee pääasiassa Vantaanjoen valuma-alueella. Poikkeuksena on Sääksjärven pienvaluma-alue, joka kuuluu Karjaanjoen valuma-alueeseen. Nurmijärven jokia ovat Vantaanjoki, Luhtajoki, Kyläjoki, Lepsämänjoki ja Palojoki. Näiden kaikkien jokien ekologinen tila on tyydyttävä. Vesipuidedirektiivin tavoitteiden mukaisesti kaikkien vesistöjen tilan tulisi olla hyvä vuoteen 2027 mennessä.

Jokivesien tilan parantamiseen tähtääviä hankkeita Nurmijärvellä ovat Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistyksen (VHVSY) Palojoki palaa! -hanke sekä VELEVA - Kestävä vesien hallinta Lepsämänjoen yläosan valuma-alueella.

Vantaanjoen ja Lepsämänjoen vedenlaatua seuraa Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistys (myöh. VHVSY). Vantaanjoelle on laadittu Vantaanjoen toimintaohjelma 2017–2027.

Pienvedet

Pienvesiä ovat norot, purot, lammet, lähteiköt, fladat ja kluuvit. Luonnontilaiset pienvedet ovat suojeltuja, koska niitä on jäljellä vain vähän. Erityisesti Etelä-Suomessa kaikkien pienvesiluontotyyppien tila on heikko.

Pienvesillä on tärkeä merkitys luonnon vesitaloudelle ja monimuotoisuudelle. Pienvesien ominaispiirteet ovat luoneet edellytykset ainutlaatuisen eliöstön ja kasvillisuuden kehittymiselle.

Harvinaistuneita ja uhanalaisia lajeja ovat esimerkiksi useat lähde- ja purosammalet, vuollejokisimpukka, taimen ja viitasammakko.

Keski-Uudellamaalla pienvesien luonnontilaa ovat heikentäneet maa- ja metsätalouden ojitukset ja ojien kunnossapito. Purot ovat kärsineet myös vedenotosta, ja lähteitä on käytetty kaivoina. Lammille ongelmia aiheuttavat etenkin ruoppaukset, rehevöityminen ja maankuivatus. Päälystetyn pinta-alan kasvaessa alueen luonnontilaiset pienvedet ovat entistä kovemmassa puristuksessa, kun niiden valuma-alueiden vesitalous muuttuu.

Pienvesiä koskevia selvityksiä laaditaan yleensä kaavoituksen yhteydessä. Nurmijärven kunta on teettänyt pienvesiselvitykset Klaukkalan ja Kirkonkylän osayleiskaava-alueella.

Luonnontilaiset pienet latva- ja sivupurot ovat tärkeitä vaelluskalojen lisääntymisalueita. Vantaanjoella on saatu hyviä tuloksia uhanalaisen taimenen lisääntymisessä. Virtavesikunnostuksia alueen uomissa tekevät VHVSY:n jokitalkkari ja Virtavesien hoitoyhdistys Virho ry:n vapaaehtoiset.

Pohjavedet

Pohjavesi muodostuu maaperän vettä suotaviin kerroksiin. Pohjavettä syntyy, kun sade- tai pintavesi imeytyy maakerrosten läpi tai virtaa maaperän suotaviin kerroksiin ja kallioperän rakoihin. Pohjavesialue on sellainen pohjavesimuodostuma, josta on mahdollista ottaa merkittäviä määriä pohjavettä tai jolla on huomattava merkitys ekosysteemeille. Nurmijärvellä on yhteensä 12 luokiteltua pohjavesialuetta. Kaikki Nurmijärven pohjavesialueet on luokiteltu määrällisesti ja kemiallisesti hyvään tilaan. Osa pohjavesialueista on kuitenkin luokiteltu riskipohjavesialueiksi; Salmelan, Teilinummen ja Valkoan pohjavesialueet kloridin vuoksi, Rajamäen pohjavesialue liuottimien vuoksi ja Kiljavan pohjavesialue torjunta-aineiden vuoksi. Pohjavedellä on erittäin suuri merkitys Nurmijärvellä, koska kaikki kunnan talousvesi saadaan pohjavedestä tai tekopohjavedestä.

Pohjaveden laadulle voivat muodostaa riskin etenkin öljysäiliöt, vaaralliset jätteet, kemikaalit, energiakaivot ja jätevedenkäsittely. Riskiä voi aiheutua niin yksittäisen asuinkiinteistön kuin yritysten toiminnasta. Jokainen voi kuitenkin omalla vastuullisella toiminnallaan turvata pohjaveden hyvän laadun. Pohjaveden pilaaminen on ympäristönsuojelulain mukaan kielletty.

Pohjavesi pysyy parhaiten puhtaana ennakoimalla mahdolliset pohjavettä pilaavat tekijät. Maankäytön suunnittelulla ohjataan sijoittamaan pohjavesiä vaarantava toiminta pohjavesialueiden ulkopuolelle. Kaavoissa annetaan määräyksiä pohjaveden suojelusta. Pohjavedelle aiheutuvaa riskiä voidaan lisäksi hallita ja minimoida erilaisten lupamenettelyjen ja määräysten kautta. Osalla vedenottamoista on suoja-alueet, joille on asetettu erilaisia määräyksiä koskien esimerkiksi öljysäiliöitä, jätevesien johtamista, vaarallisten aineiden varastointia, maaleikkausten tekemistä ja teiden rakentamista. Suoja-alueääräykset ovat oikeudellisesti sitovia ja ne tulee ottaa huomioon kaikessa suoja-alueilla tapahtuvassa toiminnassa. Pohjavesialueiden suojelusuunnitelmilla pyritään ennaltaehkäisemään pohjaveden laadun heikkeneminen sekä turvaamaan pohjaveden määrän säilyminen. Nurmijärven kunnan kaikkien pohjavesialueiden suojelusuunnitelmaa päivitetään, ja se oli nähtävillä loppuvuodesta 2024. Suojelusuunnitelman toteuttamiseksi tulisi kuntaan perustaa pohjavesialueiden seurantatyöryhmä.

3.2. Vesihuolto

Kansallisen vesihuollon tärkeimpinä tavoitteina on hyvän talousveden laadun, saatavuuden ja asianmukaisen jäteveden käsittelyn turvaaminen sekä taajamissa että haja-asutusalueilla. Lisäksi tavoitteena on edistää vesihuoltopalveluiden asianmukaista, tehokasta ja tarkoituksenmukaista hoitamista, varmistaa vesihuoltotehtävien riittävä ja oikeantyyppinen henkilöstörakenne sekä edistää

asiantuntemuksen säilymistä ja kehittymistä. Kansallisiin tavoitteisiin kuuluu myös vesihuoltolaitosten yhdistäminen suurempiin yksiköihin.

Nurmijärven vesihuollon kehittämissuunnitelmassa 2015 selvitettiin vesihuollon järjestämisen kriteerit kunnan eri alueilla sekä tulevaisuuden toimintamallit. Suunnitelman tavoitteena on muun muassa yhdistää pieniä vesihuoltotoimijoita suuremmiksi yksiköiksi, jotta vesihuollon laatu ja saatavuus paranevat. Vesihuollon kehittämissuunnitelma 2015–2025 on liitteenä 2.

Vesihuolto Nurmijärven Vesi -liikelaitoksen toiminta-alueella

Nurmijärven Vesi -liikelaitos vastaa vedenhankinnasta, talousveden tuotannosta ja –jakelusta sekä syntyvien jätevesien keräilystä ja puhdistamisesta ympäristölupien mukaisesti toiminta-alueellaan, jolla asuu lähes 90 % Nurmijärven väestöstä.

Kaikki kunnan päätaajamat on viemäröity ja jätevedet puhdistetaan kahdella jätevedenpuhdistamolla kirkonkylässä ja Klaukkalassa. Viemäriverkko sisältää noin 55 jätevedenpumppaamoja. Kirkonkylän jätevedenpuhdistamo on vanha ja teknisen käyttöiän lopussa. Se korvataan lähivuosien aikana uudella nykyaikaisella jätevedenpuhdistamolla, jonka ympäristö- ja ilmastovaikutukset tulevat vähenemään merkittävästi nykyisestä. Klaukkalan kiitettävää puhdistustulosta tekevän jätevedenpuhdistamon kuormitus kasvaa asutuksen lisääntyessä, jolloin puhdistamolla voidaan tarvita prosessia tehostavia toimenpiteitä ympäristökuormituksen vähentämiseksi.

Kaikkiin kunnan päätaajamiin johdetaan talousvettä, jonka tuotanto perustuu Nurmijärven kunnan alueella muodostuvaan pohjaveteen tai tekopohjaveteen. Kunnan alueella on seitsemän käytössä olevaa vedenottamoa, jotka palvelevat osittain eri taajamia. Päätaajamissa on vesitornit, jotka tasaavat taajamien kulutushuippuja ja vaikuttavat osaltaan talousveden jakelun energiatehokkuuteen. Klaukkalan vesitorni uudistetaan vastaamaan kasvavan väestömäärän tarpeita vuonna 2026, ja 2030-luvulla uudistetaan vastaavasti Rajamäen ja kirkonkylän vesitornit. Vesitornien saneerauksilla parannetaan vesihuollon toimintakykyä ja minimoidaan riskejä.

Nurmijärven Vesi on sitoutunut jätevesikuormituksen ja jätevedenkäsittelyn energiankulutuksen vähentämiseen mm. rakentamalla uuden jätevedenpuhdistamon kirkonkylään ja saneeraamalla jätevedenpumppaamoja pitkäntähtäimen suunnitelman mukaisesti. Lisäksi se on sitoutunut vedentuotannon ja –jakelun optimointiin mm. hyödyntämällä aluemittausjärjestelmää ja etäluettavia vesimittareita sekä optimoimalla tuotannon automaatiojärjestelmää. Ilmastotoimia toteutetaan kaikissa jätevesi-investoinneissa mm. parasta saatavilla olevaa tekniikkaa (BAT) hyödyntämällä.

Nurmijärven Vesi toimii yhteistyössä toimialan sidosryhmien kanssa, ja se on vesihuoltolaitosten toimialajärjestö Vesilaitosyhdistyksen (VVY) jäsen, ja sen kautta myös mukana eurooppalaisen EurEau:n yhteistyöverkostossa. Talousveden osalta toimintaa valvoo Keski-Uudenmaan ympäristökeskus ja jäteveden osalta ELY-keskus.

Vesihuolto haja-asutusalueella

Haja-asutusalueella vesihuolto järjestetään yleisesti kiinteistökohtaisin järjestelmin. Nurmijärvellä toimii myös vesiosuuskuntia, jotka huolehtivat vesihuollon järjestämisestä alueillaan. Kunnassa on kuusi vesiosuuskuntaa (vesijohto- ja viemäriverkostot) ja yksi jätevesiosuuskunta (jätevesiverkosto). Lisää tietoa vesiosuuskunnista on kunnan verkkosivuilla <https://www.nurmijarvi.fi/kuntalaisen-palvelut/asuminen-ja-rakentaminen/vesihuolto/haja-asutusalueen-vesihuolto/vesiosuuskunnat/>

Nurmijärven kunta pyrkii tukemaan vesiosuuskuntien syntymistä, nykyisten vesiosuuskuntien laajentumisia ja keskitetyn vesihuollon rakentamista vesihuollon kehittämissuunnitelman mukaisesti.

Kunta muun muassa suunnitteluttaa vesiosuuskuntien verkostot, antaa asiantuntija-apua ja myöntää lainojen takauksia tietyin ehdoin. Uuden osuuskunnan perustaminen on arvioitava tapauskohteisesti, mutta se on yleensä järkevää vain suurehkolle asuinkeskittymälle, jossa liittyjiä on vähintään 70 % alueen kiinteistöistä, jotta liittymis- ja käyttökulut eivät nouse kohtuuttoman suuriksi. Lähtökohtaisesti tulisi pyrkiä laajentamaan nykyisten osuuskuntien verkostoja.

Haja-asutusalueiden jätevesiin liittyvää neuvontaa tarjoavat mm. VHVS ry ja Suomen Vesiensuojelun keskusliitto ry. Myös Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen ympäristösuunnittelijoilta voi tiedustella hajajätevesiasioista https://www.keskiuudenmaanymparistokeskus.fi/sivu.tmpl?sivu_id=2045

Veden säästäminen

Vedensäästö on yhdessä energia- ja materiaalitehokkuuden edistämisen sekä jätteiden vähentämisen ja lajittelun kanssa merkittävä näkökulma ekotukitoiminnassa. Ekotukikiinteistöissä kannustetaan välttämään tarpeetonta vedenkulutusta neuvonnan, opastuksen ja ohjeistuksen avulla.

Nurmijärven Kodit Oy ja Aleksia liikelaitoksen valmistuskeittiö Aleksian Pata kiinnittävät huomiota veden kulutukseen toiminnassaan ja pyrkivät vähentämään sitä mm. neuvonnan keinoin.

Kotitalouksille vinkkejä veden säästöön saa mm. Motivalta ja Ympäristö nyt -sivuilta.

- https://www.motiva.fi/koti_ja_asuminen/energiatehokas_arki/vinkkejä_vedensaastoon
- <https://ymparistonyt.fi/teemat/vaikutavesiin/kaytan-ja-kasittelen-vetta-2/vedenkulutus-kuriin/>

3.3. Hulevedet

Hulevettä ovat sade- ja sulamisvedet sekä perustusten kuivatusvedet. Ilmastomuutoksen myötä sateisuus Suomessa lisääntyy, mikä luo tarvetta ilmastomuutokseen sopeutumiselle ja varautumiselle. Samanaikaisesti veden luontainen kiertokulku muuttuu kaupungeissa tiiviin rakentamisen myötä, kun vettä läpäisemättömien pintojen määrä kasvaa.

Hulevesien hallinnan kokonaisvastuu asemakaava-alueilla tuli kuntien lakisääteiseksi tehtäväksi Maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) sekä vesihuoltolain (119/2001) muutoksissa vuonna 2014. Nurmijärvellä on suunnitelmassa siirtää hulevesiverkosto vesihuoltolaitokselta kunnalle vuonna 2025, jolloin kunta vastaisi kokonaisuudessaan hulevesien hallinnasta ja siihen liittyvistä järjestelmistä. Nurmijärven Vesi ja kunta laativat erillisen palvelusopimuksen toiminnan järjestämisestä ja toimivat tiiviissä yhteistyössä hulevesien hallinnassa. Muutoksella pyritään edistämään hulevesien kokonaisvaltaista hallintaa kuntatasolla tuomalla se aikaisempaa selvemmin osaksi maankäyttöä ja kaavoitusta sekä kuntainfran suunnittelua, rakentamista ja ylläpitoa.

Kiinteistöllä muodostuvista hulevesistä vastaa kiinteistön omistaja tai haltija. Kunta kokoaa ja johtaa hulevedet pois katu-, tie- ja piha-alueilta sekä rakennusten katoilta asemakaava-alueilla.

Hulevesisuunnittelun periaatteet

Hulevesien kokonaisvaltainen käsittely edellyttää, että hulevesien hallinta koostuu monipuolisesti erilaisista alueelle soveltuvista menetelmistä. Ensisijaisesti hulevesien muodostumista tulee pyrkiä estämään tai määrää vähentämään jo niiden syntypaikalla kiinteistöillä esimerkiksi erilaisilla imeytysratkaisuilla. Hulevesiä on myös mahdollista viivyttaa joko kiinteistöillä tai yleisillä alueilla, millä pyritään parantamaan hulevesijärjestelmiin johdettavien vesien laatua ja pienentämään tulvariskiä viemäreissä ja laskuojissa. Hulevesien suunnittelussa tulisi pyrkiä painottamaan luontopohjaisia ratkaisuja, jotka edistävät samalla luonnon monimuotoisuutta ja lisäävät ympäristön viihtyisyyttä ja virkistysarvoa.

Hulevesien hallinnassa on tärkeää huomioida rakentamisen aikaiset työmaavedet, jotka muodostavat merkittävän kuormituslähteen lähialueiden pienvesille ja niiden eliöstölle. Monet purot, norot ja ojat ovat tärkeitä elinympäristöjä lukuisille eliölajeille, ja hyvällä ja ennakoivalla työmaavesien hallinnalla voidaan vähentää merkittävästi rakentamistyömailta kulkeutuvien hulevesien ympäristövahinkoja. Lisäksi työmaahulevesien kiintoaines voi tukkia myös kaivoja ja viemäreitä.

Jotta alueita ja maankäyttöä voidaan kehittää turvallisesti, toimivasti ja ympäristö huomioiden, on myös olennaista suunnitella hulevesien hallinta valuma-alueet huomioiden. Kaavoituksen yhteydessä laaditaan suunniteltavilta alueilta hulevesiselvityksiä ja -suunnitelmia, joiden pohjalta kaavoissa annetaan hulevesien käsittelyä koskevia määräyksiä. Määräykset ovat yleiskaavatasolla suurpiirteisiä, mutta asemakaavoissa voidaan antaa hyvinkin tarkkoja määräyksiä ko. alueen hulevesien hallintaa liittyen.

Valuma-alueiden rajat eivät noudata kunta- tai suunnittelualueiden rajoja, jolloin kokonaisvaltaisen hallinnan näkökulmasta on tärkeää ottaa huomioon veden liikkeet valuma-alueilla.

Kunnassa on laadittu vuonna 2021 hulevesitulvariskien alustava arviointi, joka on hyväksytty päivitettyinä valtuustossa joulukuussa 2024. Keski-Uudenmaan ympäristökeskus tiedottaa kuntaa ajankohtaisista hulevesiasioista ja antaa kaava- ja lupalausuntoja, joissa hulevedet huomioidaan vesiensuojelunäkökulmasta.

3.4. Sitoumukset ja kestävän kehityksen tavoitteet vesiin liittyen

3.5. Toimenpidesuunnitelma

- Liite 2. Vesihuollon kehittämissuunnitelma 2015–2025
- Liite 3. Vantaanjoen toimenpideohjelma 2017–2027.
- Liite 4. Hulevesiasioiden uudelleenjärjestäminen Nurmijärven kunnassa (versio 7.12.2020)
- Liite 5. Vantaanjoki toimenpideohjelma, ehdotukset Keski-Uudenmaan toimenpiteiksi. Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen ympäristölautakunta 15.1.2019 (tulossa paikallinen päivittäminen)
- Nurmijärven pohjavesialueiden suojelusuunnitelma, päivitys 2024 (tulossa)

Nurmijärven Vesi -liikelaitos:

- Kirkonkylän uusi jätevedenpuhdistamo hiilineutraaliksi
- Lämmöntalteenotto jätevedestä ja lämmön hyödyntäminen tilojen ja prosessiveden lämmitykseen
- Aurinkopaneelit tuottamaan sähköä prosessiin
- Klaukkalan jätevedenpuhdistamo
- Jäteveden hukkalämmön hyödyntäminen lämpöpumpuilla kaukolämmöksi yhteistyössä Nurmijärven Sähkön kanssa

4. Ympäristönsuojelun luvat ja valvonta

Ympäristönsuojelun viranomaistoiminta

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus vastaa kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävistä Nurmijärven kunnan alueella. Ympäristönsuojeluviranomainen mm. käsittelee yrittäjien ja toiminnanharjoittajien maa-aines- ja ympäristölupahakemuksia sekä valvoo lupamääräysten noudattamista. Ympäristökeskuksen ja Nurmijärven kunnan välisessä palvelusopimuksessa määritellään työn toteuttaminen ja resurssit sekä sovitaan projekteista. Valvontaa toteutetaan ympäristönsuojeluviranomaisen valvontasuunnitelman ja valvontaohjelman mukaisesti. Ilmanlaatua seurataan osana Uudenmaan ilmanlaadunseurantaa, josta Uudenmaan ELY-keskus raportoi vuosittain. Toimijoina ilmansuojelun seurannassa on HSY ja lentomelun hallinnassa Finavia.

Ympäristölupaa haetaan toiminnasta ja sen laajuudesta riippuen joko aluehallintovirastolta tai kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta. Ympäristölupa (ymparisto.fi). Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen on Keski-Uudenmaan ympäristölautakunta, jonka ympäristölupien valmistelusta ja niiden valvonnasta sekä muusta ympäristöhaittaa aiheuttavan toiminnan valvonnasta vastaa Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen ympäristövalvontayksikkö. Ympäristönsuojelu/luvat ja ilmoitukset - Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen www-sivut (keskiuudenmaanymparistokeskus.fi). Ympäristölupamenettelyn yhteydessä viranomainen käsittelee toiminnanharjoittajan esittämän selvityksen toiminnan aiheuttamasta melusta ja muista päästöistä sekä toimenpiteet haittojen vähentämiseksi. Myös maa-aineslain mukaista lupaa haetaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta. Toiminnasta ja sen laajuudesta riippuen myös maa-aineslupan ja

ympäristöluvan yhteiskäsittelyssä toimivalta on aluehallintovirastolla. Kunnalta pyydetään lausunto sen alueeseen vaikuttavista hankkeista.

Pilaantuneet maa-alueet ja öljyvahingot

Kunnan alueella sijaitsevat pilaantuneiden maa-alueiden tiedot on kerätty MATTI-tietojärjestelmästä, joka on viranomaiskäytössä. Kunnostuksia luvittaa ja valvoo Uudenmaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. [Pilaantuneet maa-alueet](https://ymparisto.fi) (ymparisto.fi)

Öljyvahinkojen sattuessa Pelastuslaitos tekee välttämättömät toimet, jonka jälkeen jälkitorjunnan vastuu siirtyy kunnalle (pelastuslaki 29.4.2011/379). Ympäristöministeriöllä on vastuu jälkitorjunnan ohjauksesta. ELY-keskus ohjaa ja sovittaa yhteen jälkitorjuntatöitä, jos torjunta ulottuu usean kunnan alueelle. Nurmijärven kunnalla on toimintamalli, jonka mukaan toimitaan öljyvahingon sattuessa.

Kunnan ja sidosryhmien ympäristöluvanvarainen toiminta

Kunnalla ja sen sidosryhmillä on jatkuvaa toimintaa ja kertaluontoisia tehtäviä, jotka vaativat ympäristöluvan, koetoimintaluvan tai esimerkiksi meluilmoituksen. Jatkovaa toimintaa ovat mm. vedenpuhdistamot, jätteenkäsittely ja maankaatopaikat, kertaluontoista mm. stabiloitujen maa-ainesten hyötykäyttö. Erilaisten pilaantumattomien ja pilaantuneiden ylijäämämaa-ainesten hyötykäytöllä voidaan vähentää neitseellisten maa-ainesten käytön tarvetta samalla kun huolehditaan ympäristöriskien ehkäisystä. Lupamääräysten mukainen toiminta, ympäristövaikutusten seuranta ja vuosiraportointi ovat toiminnassa keskeisiä tehtäviä.

4.1. Sitoumukset ja kestävä kehityksen tavoitteet ympäristönsuojelussa

4.2. Toimenpidesuunnitelma

- Liite 6 Ympäristönsuojeluviranomaisen [valvontasuunnitelma](#) 2024-2026
- Liite 7 Ympäristönsuojeluviranomaisen [valvontaohjelma](#) 2024
- Liite 8 [Nurmijärven kunnan ympäristönsuojelumääräykset](#)

5. Maankäyttö

Maankäytöllä on suuri merkitys ilmastonmuutoksen ja luontokadon ehkäisyssä. Vähähiilisen rakennetun ympäristön toteutumisen kannalta olennaista on kokonaisvaltainen lähestymistapa niin yhdyskuntarakenteen, rakennusten, liikenteen ja liikkumisen, palveluiden, energiaratkaisujen kuin infrakan suunnitteluun. Olemassa olevan yhdyskuntarakenteen ja rakennuskannan kehittäminen kestävämmäksi ja energiatehokkaammaksi on arvioitu olevan maankäytön ja rakentamisen tehokkain päästövähennystoimenpide. Nurmijärven kuntastrategiassa mainitaan, että toimintaperiaatteena on huomioida ympäristö- ja ilmastonäkökulmat kaikessa kunnan toiminnassa. Kunnassa edistetään puurakentamista ja rakentamisen kestävyyttä. Täydennysrakentamisessa huolehditaan asuinympäristöjen vehreydestä. Pitkän aikavälin suunnittelussa huomioidaan kunnan palveluyksiköiden sijoittuminen hyvin saavutettaville paikoille. Painopisteenä on sijainti liikenteen solmukodissa tai muiden hyvien liikenneyhteyksien varrella. Lisäksi strategisena tavoitteena on lisätä kunnan työpaikkaomavaraisuutta. Strategian mukaan ohjaamme maankäyttöä ja kaavoitusta asumisen ohjelmalla sekä maankäytön tavoiteohjelmalla (MATA), tarjoamme monimuotoisia asumisratkaisuja kysyntää vastaavasti sekä lisäämme rakentamismahdollisuuksia haja-asutusalueelle painottaen kyliin ja näiden läheisyyteen rakentamista.

Tässä ohjelmassa on kerätty yhteen olemassa olevia periaatteita ja ohjelmia, jotka liittyvät maankäyttöön, ja niiden päivittämisen yhteydessä kehitetään linjauksia ja toimenpiteitä edelleen.

Maankäytön toteuttamiseen kunnassa osallistuvat kaavoitus, maankäyttö, rakennusvalvonta, tilakeskus ja kunnallistekniikka.

5.1. Kaavoitus

Kaavoituksella on oleellinen merkitys kunnan ympäristö- ja ilmastotavoitteisiin pääsemisessä, sillä vähähiilisyys, kiertotalous ja luontoarvojen huomioiminen ovat siinä tärkeässä roolissa. Kaavoituksella voidaan vaikuttaa merkittävästi kunnan yhdyskuntarakenteeseen, rakentamiseen, liikenteeseen, infrastruktuuriin, energiaratkaisuihin ja elinympäristön laatuun. Kaavoituksen keinoin voidaan mm. vähentää liikkumisen tarvetta, keskittää toimintoja ja suojella hiilinieluja. Kehittämällä taajama-alueiden yhdyskuntarakennetta mahdollistetaan yhteinen energiantuotanto ja kunnallistekniikan käyttö rakennuksissa sekä lisätään edellytyksiä kevyen ja julkisen liikenteen kasvulle sekä kehitykselle.

Kaavoituksessa tehdyillä valinnoilla on kauaskantoiset ympäristö- ja ilmastovaikutukset. Kaavoja laatiessa on tunnistettava ilmastovaikutukset, joihin erilaisilla kaavaratkaisulla voidaan vaikuttaa. Näistä esimerkkeinä yhdyskuntarakenteen eheys, palveluiden sijoittuminen, liikkumisen tarve ja liikennelähtökäsit, viheralueet, hiilinielut, kiertotalouden huomioiminen ja kestävät energiaratkaisut.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus auttaa asiantuntemuksellaan arvokkaiden luontokohteiden ja lajiston sekä ekologisten verkostojen tunnistamisessa ja turvaamisessa maankäytön suunnittelussa. Nurmijärven kunta on mukana Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen ekologiset verkostot - projektissa ja ekologisten käytävien laatuindeksin testaamisessa.

Yleiskaavoituksen perustehtävänä on kunnan yhdyskuntarakenteen ja maankäytön yleispiirteinen ohjaaminen, jolla on suuri merkitys kunnan ilmastoteoissa. Yhdyskuntarakenteen tehokkuus on ilmaston kannalta tärkeää, koska yhdyskuntarakennetta keskittämällä voidaan esimerkiksi säästää metsää rakentamiselta, vähentää rakennuskannan energiankulutusta ja luoda edellytyksiä liikkumista vähäpäästöisempiin vaihtoehtoihin. Nurmijärven kunnan päästöistä noin puolet aiheutuu tieliikenteestä. Keskittämällä rakentamisen volyymin pääasiassa taajamiin ja täydentämällä siellä jo olemassa olevaa rakennettua ympäristöä luodaan edellytykset, joilla parantaa kevyttä- ja joukkoliikennettä. Uusien arviointimenetelmien käyttöönotto auttaa tunnistamaan kaavaratkaisujen ilmastovaikutukset ja valitsemaan ilmaston kannalta parempia kaavoitusvaihtoehtoja.

Asemakaavoissa määritellään yleiskaavaa merkittävästi tarkemmin alueiden tuleva käyttötarkoitus. Asemakaavoituksen keinoin ohjataan rakentamista ja alueiden toteuttamista yksityiskohtaisesti. Asemakaavoissa annetaan määräyksiä mm. rakentamiseen laatuun, määrään ja ulkoasuun liittyen, mutta asemakaavoissa voidaan määrätä tarkemmin myös esim. rakennusmateriaaleista ja energiaratkaisuista. Asemakaavoilla osoitetaan taajama-alueille jätettävät erilaiset viheralueet, suojellaan ja säilytetään arvokkaita luontoarvoja sekä ohjataan eri alueiden kasvillisuuden säilyttämistä tai istuttamista ja hulevesien hallintamenetelmiä. Asemakaavojen avulla voidaan edesauttaa kestävän liikkumisen edellytyksiä mm. sujuvoittamalla liikkumisyhteyksiä, huomioimalla linja-autoliikenteen vaatimat tilatarpeet sekä edellyttämällä laadukasta polkupyöräpysäköintiä. Asemakaavoituksessa kehitetään jatkuvasti henkilöstön osaamista, jotta ympäristö- ja ilmastoasiat voidaan huomioida asemakaavoissa entistä laajemmin. Lisäksi parhaillaan laaditaan Nurmijärven puurakentamisen toimenpidesuunnitelmaa, jonka avulla pyritään edistämään puurakentamista.

Haja-asutusalueilla tarjoamme monimuotoisia asumisratkaisuja kysyntää vastaavasti. Lisäämme rakentamismahdollisuuksia haja-asutusalueelle painottaen kyliin ja näiden läheisyyteen rakentamista. Nurmijärvi on väljä ja monin paikoin haja-asuttu kunta, ja monella kunnan alueella yksityisautoilu on jatkossakin välttämätöntä. Kunta helpottaa mahdollisuuksiensa mukaan asukkaidensa mahdollisuuksia vähäpäästöisempään yksityisautoiluun. Vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluasemien sijoittumista tuetaan etsimällä niille sijaintipaikkoja yhteistyössä toimijoiden kanssa. Kunta toteuttaa omilla kiinteistöillään määräysten mukaisesti sähköautojen latauspisteitä, ja näin mahdollistaa osaltaan sähköautoilua kuntalaisille (automaatio- ja latauspistelaki 733/2020).

5.2. Rakentaminen ja ylläpito

Rakentamisen osuus kaikesta maankäytöstä, luonto- ja metsäkadosta sekä raaka-aineiden kulutuksesta on suuri. Siksi on tärkeää rakentaa kestävästi siten, että tuotetaan pitkäikäisiä, energia- ja ympäristötehokkaita rakennuksia. Energiatehokkuuden ja hiilidioksidipäästöjen kannalta on tärkeää huomioida rakennuksen koko elinkaari, sillä valtaosa rakennetun ympäristön päästöistä syntyy kiinteistöjen käytön aikaisesta energiankulutuksesta.

Maanhankinnan kohteita ohjaa yleiskaava. Kunnassa maankäytön yksikkö voi huomioida ympäristö- ja ilmastoasioita tonttien luovutusehdoissa. Yhtiömuotoisten tonttien tarjouskilpailuissa tarjouksia voidaan pisteyttää tarjotun ostohinnan lisäksi myös laatuksiteereillä, mm. rakennuksen energiatehokkuudella, hiilineutraalisuudella ja puurakentamisella. Ostotarjouksissa voidaan edellyttää hiilijalanjäljen ja kustannusten elinkaariarviointeja. Lisäksi maanhankintaa voidaan

keskittää nojautuen rakennettuun infraan yhdyskuntarakenteen pitämiseksi tiiviinä. Keskusta-alueilla voidaan kartoittaa asemakaavoitetut yksityisten omistuksessa olevat mahdolliset kehittämiskohteet, ja muuttaa niiden käyttötarkoitusta tai kehittää taajama-alueilla olemassa olevaa rakennuskantaa asemakaavamuutoksella maankäyttösopimusmenettelyn kautta.

Rakennusvalvonnan roolina on tarkistaa, että rakennushankkeessa noudatetaan lakeja, asetuksia ja määräyksiä. Huomioitavia asioita on mm. Nurmijärven kunnan ympäristönsuojelumääräyksissä, rakennusjärjestyksessä ja asemakaavamääräyksissä. Haja-asutusalueella huomiota kiinnitetään jätevesien käsittelyyn ja osayleiskaavan määräyksiin.

Suurten kiinteistömassojen rakennuttajina ja ylläpitäjinä kunnan Tilakeskus ja Nurmijärven Kodit Oy ovat tärkeässä asemassa rakennuskannan kehittämisessä kestävään suuntaan. Päiväkotien piha-alueiden luonnonmukaisuutta lisätään määrärahojen puitteissa pihojen uudis- ja peruskorjauksissa. ARA:n ja Vihreän rahoituksen tavoitteet ja suositukset sekä EU-lainsäädäntö ja kansallinen lainsäädäntö ohjaavat Nurmijärven Koteja rakentamisessa ja ylläpidossa. Maamassojen hallintaan ja niiden ilmastovaikutuksiin rakennushankkeissa tulisi kiinnittää huomiota jo suunnittelu- ja kaavoitusvaiheessa nykyistä enemmän.

5.3. Liikenne ja asutuksen sijoittuminen

Liikenteessä syntyy hiilidioksidin lisäksi myös muita kasvihuonekaasuja. Liikenteen kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen on merkittävä tekijä ilmastomuutoksen hillitsemisessä, sillä Nurmijärvelläkin tieliikenne muodostaa noin puolet kunnan päästöistä.

Nurmijärven työllisistä noin puolet työskentelee pääkaupunkiseudulla ja noin kolmasosa kotikunnassa. Haja-asutusalueen työmatka- ja asointiliikenteestä iso osa ei ole julkisen liikenteen saavutettavissa. Liikenteen ympäristövaikutusten vähentämiseksi tulee vähentää liikkumisen tarvetta ja kannustaa siirtymään kestäviin kulkutapoihin myös haja-asutusalueella asuvat huomioiden. Kunnassa näihin voidaan vaikuttaa esimerkiksi taajamien yhdyskuntarakennetta täydentämällä, kehittämällä kävelyn ja pyöräilyn yhteyksiä sekä panostamalla toimivaan ja kattavaan joukkoliikenteeseen, liityntäpysäköinti mukaan lukien. Sähköajoneuvojen latausverkoston kehittämisessä myös Nurmijärven Sähköllä on tärkeä rooli.

Kiertokapula kehittää jätteiden keräystä ja kuljetusta mahdollisimman tehokkaaksi niin, että ajokilometrejä kertyy mahdollisimman vähän tyhjennystä kohti. Polttoaineina pyritään käyttämään uusiutuvia polttoaineita.

Nurmijärven joukkoliikenteen hallinnollinen viranomainen on Uudenmaan ELY-keskus. Nurmijärven kunta, Uudenmaan ELY-keskus ja Hyvinkään kaupunki ovat solmineet käyttöoikeussopimuksen Nurmijärven joukkoliikenteestä, joka on voimassa vuoden 2028 loppuun saakka. Liikennöitsijänä Nurmijärven joukkoliikenteessä on Nurmijärven Linja Oy. Nurmijärvellä on voimassa kehyskuntasopimus HSL:n kanssa. Kehyskuntien asukkaille aikuisten HSL-kausiliput ovat samanhintaisia kuin HSL-alueen kuntien asukkaille. Joukkoliikenteen kehittämisen mahdollisuuksia tutkitaan jatkuvasti.

Nurmijärvellä asutus on hajautunut useisiin erikokoisiin taajama- ja kyläkeskuksiin. Kunnan suurimmat taajamakeskukset ovat Nurmijärven Kirkonkylä, Klaukkala, Rajamäki ja Röykkä, joissa asuu yhteensä yli 80 % kunnan väestöstä. Lisäksi kunnassa on useita kyläkeskuksia. Suurin osa yksityisistä ja julkisista palveluista sijoittuu kolmeen suurimpaan taajamakeskukseen. Taajamien väliset yhteydet ovat valtion omistuksessa olevia maanteitä, joiden ylläpidosta ja kehittämisestä vastaa Uudenmaan ELY-keskus.

5.4. Maisematyöluvat

Puiden kaatamista tai muuta maisemaa muuttavaa toimenpidettä varten tulee hakea maisematyöluva. Maisematyöluva tulee myöntää, jollei haettu toimenpide turmele maisemakuvaa taikka estä alueen käyttämistä kaavan mukaiseen tarkoitukseen. Näin ollen maisematyölupien valmistelussa ilmasto- ja ympäristönäkökulmia on vaikeaa huomioida laajemmin, mutta joissain tapauksissa luvan ehtona voidaan määrätä korvaavaan puuston tai muun kasvillisuuden istuttamista.

5.5. Maatalous

Keski-Uudenmaan maaseutuhallintopalvelut vastaa kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle kuuluvista tehtävistä (mm. laki maaseutuhallinnon järjestämisestä kunnissa (210/2010)). Maataloustukien käsittelyn lisäksi maaseutuhallintopalvelut järjestävät viljelijätukikoulutuksia, tiedotusta ja neuvontaa alueen viljelijöille huomioiden myös CAP27:n ilmasto- ja ympäristötavoitteet. Tiedottamista tehdään mm. viljelijäviesteillä, kotisivuilla ja some-kanavilla. Tiedottamisessa on tavoitteena positiivinen viestintä ja maatalouden ympäristötekojen näkyväksi saattaminen. Lakisääteisten tehtävien lisäksi mahdollisuuksien mukaan Keski-Uudenmaan maaseutuhallintopalvelut osallistuu alueen ympäristö- ja ilmastotyöhön ja hankkeisiin, jotka tukevat maatalouden ilmasto- ja ympäristötavoitteiden toteuttamista.

Keski-Uudenmaan maaseutuhallintopalvelut toteuttaa maksajavirastosopimuksen mukaisia tukihallinnon tehtäviä (maksajaviranomainen, hallintoviranomainen ja takaisinperintä). Palvelutavoitteet ovat CAP27 hallinnointiin liittyviä tavoitteita. Viljelijät hakevat tukia vuosittain ja ilmoittavat toteuttamansa toimenpiteet.

EU:n yhteinen maatalouspolitiikka (CAP27) sisältää paljon ympäristö- ja ilmastotavoitteita. Viljelijöille viestitään CAP27:n mukaisista vaatimuksista ja mahdollisuuksista. Perusvaatimusten (l. ehdollisuuden) täyttäminen on ehtona viljelijätukien saamiseen, ja tukea saa perusvaatimukset ylittävistä toimenpiteistä. Toimenpiteet voivat liittyä mm. suojakaistoihin vesistöjen varrella, talviaikaiseen vähimmäismaanpeitteeseen, viljelykiertoon, kesantojen hoitoon, tuottamattoman alan vaatimukseen (ent. ekologinen ala) ja haitallisten vieraslajien torjuntaan maatalousmaalta.

Suomen CAP-suunnitelman ympäristö- ja ilmastotavoitteita tukevat mm. seuraavat [ehdollisuuden](#) ylittävät vaatimukset:

- Ympäristösitoumus ([Ympäristökorvauksen sitomusehdot 2024 - Ruokavirasto](#))
 - Tilakohtaisia toimenpiteitä:
 - pakollisia mm. viljavuustutkimus, lohko-kohtaiset muistinpanot, ilmasto- ja ympäristösuunnitelma
 - valinnaisia mm. ilmasto- ja ympäristökoulutus, monivuotiset monimuotoisuuskaistat, maaperän seuranta, orgaaniset ravinteet, pölyttäjien ravintokasvit, täsmäviljelymenetelmät jne.
 - Lohko-kohtaisia toimenpiteitä mm. maanparannus- ja saneerauskasvit, kerääjäkasvit, kiertotalouden edistäminen, suojavyöhykkeet jne.
- Ekojärjestelmätuki ([Tukiehdot: ekojärjestelmätuki 2024 - Ruokavirasto](#)): talviaikainen kasvipeitteisyys, luonnonhoitonurmet, viherlannoitusnurmet, monimuotoisuuskasvit

- Lisäksi ympäristösopimukset (luomu, maatalousluonnon monimuotoisuus ja maisemanhoito, kosteikon hoitaminen...)

Kunnassa Keski-Uudenmaan maaseutuhallintopalveluiden ohessa muita maatalouden sidosryhmiä ovat Ruokavirasto, Uudenmaan liitto, neuvontaorganisaatiot, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto (MTK), Luonnonvarakeskus (Luke), Maa- ja metsätalousministeriö ja maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus (Tike). Maatalousympäristöjen vesistön ja maaperän tilaa parantavia hankkeita hallinnoivat mm. VHVSY ja Keski-Uudenmaan ympäristökeskus.

Nurmijärven kunta omistaa noin 170 hehtaaria peltoja, joita vuokrataan yleisimmin viiden vuoden sopimuksilla viljelykäyttöön. Kunta edistää ja tukee hiilen sidontaa lisäävien viljelymenetelmien käyttöä vuokrapelloillaan. Kunta osallistuu ”Hiiliviljely Keski-Uudenmaan kuntien vuokrapelloilla (Hilkku) -hankkeeseen (mm. maaperän seuranta, hiilensidonnan edistäminen peltoviljelyssä ja neuvontatilaisuuksien järjestäminen viljelijöille), joka jatkuu vuoden 2026 loppuun.

5.6. Sitoumukset ja kestävä kehityksen tavoitteet maankäytössä

5.7. Toimenpidesuunnitelma

- Liite 9 [Maatalouden kasvihuonepäästöjen vähentäminen](#)

- Puurakentamisen toimenpidesuunnitelma (asemakaavoitus), tulossa
 - Asemakaavoituksessa laaditaan Nurmijärven kuntastrategiassa mainittua puurakentamisen toimenpidesuunnitelmaa, jonka tarkoituksena on edistää puurakentamista ja kasvattaa sen osuutta kaikesta kunnan rakentamisesta. Puurakentamisen toimenpidesuunnitelman laatimiseen on tarpeen ottaa mukaan myös yleiskaavoitus, maankäyttö, rakennusvalvonta ja tilakeskus, koska näilläkin tahoilla on mahdollista edesauttaa toimenpidesuunnitelmassa määriteltävien tavoitteiden toteutumista.
- Ilmastovaikutusten arvioinnin kehittäminen (asema- ja yleiskaavoitus), tulossa
 - Kaavoituksessa ilmastovaikutusten arviointia kehitetään entistä laadukkaammaksi ja kattavammaksi. Kaavoituksessa ilmastovaikutusten arviointia voidaan parantaa esimerkiksi ottamalla käyttöön uusia arviointityökaluja. Henkilöstön osaamista ilmastovaikutusten arvioinnissa kehitetään myös osallistumalla koulutuksiin aiheesta.

6. Kiertotalous

Kiertotaloutta kunnassa toteuttavat Kiertokapula ja jätelautakunta Kolmenkierto. Keski-Uudenmaan ympäristökeskus (kunnan ympäristönsuojeluviranomainen) ja Uudenmaan ELY-keskus valvovat jätelain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista. Lisäksi Nurmijärven Kodit Oy ja Aleksia-liikelaitos, kunnan tilakeskus, isännöitsijät, Kiinteistöliitto, Ruoka-apu ja Keusote ovat tärkeitä toimijoita jätteen määrän vähentämisessä ja lajittelun tehostamisessa.

Työkaluja jätteen määrän vähentämisessä ovat mm. Kiertonet-huutokauppapalvelu ja ResQ Club -sovellus, jonka kautta myydään yli jäänyttä ruokaa.

Uudenmaan kiertotalouslaakso on maakunnallinen aloite, jolla tavoitellaan hallittua siirtymää kiertotalouteen perustuvaan talousmalliin ekosysteemikehittämisen menetelmällä. Kunta seuraa Uudenmaan kiertotalouslaakso -hanketta ja osallistuu mahdollisuuksien mukaan hankkeen tilaisuuksiin.

Uudenmaan liitto valmistelee alkusyksystä 2024 maakunnallista kiertotalouden green deal -sitoumusta, jossa tunnistetaan keskeisimmät kiertotaloutta edistävät toimenpiteet maakunnassa. Kunta tukee ja edistää mahdollisuuksien mukaan sitoumuksen toimenpiteitä.

Jätehuolto ja neuvonta

Kuntien omistama jäteyhtiö Kiertokapula Oy järjestää asukkaille ja kunnille jätehuollon palvelut omistajakuntiensa puolesta. Yhtiön hallitus koostuu kuntien luottamushenkilöistä. Kuntien yhteinen jätehuoltoviranomainen, jätelautakunta Kolmenkierto, huolehtii jätelain mukaisista viranomaistehtävistä, hyväksyy mm. jätetaksan ja jätehuoltomääräykset. Jokaisen omistajakunnan kanssa pyritään vuosittain käymään keskustelua jätehuollosta ja kaikkien osapuolten tarpeista ja tavoitteista. Yhteistyötä tehdään myös valtakunnallisesti muiden kunnallisten jätelaitosten ja näiden kattojärjestö Suomen Kiertovoima ry:n kanssa, sekä erilaisen jätteitä käsittelevien ja hyötykäyttävien yritysten kanssa.

Kiertokapula on strategiassaan asettanut tavoitteikseen olla mukana uusien kiertotalousratkaisujen toteuttamisessa ja olla merkittävä toimija kiertotaloudessa sekä toimialansa kärjessä osana vahvaa yhteistyöverkostoa. Missiona on edistää osakaskunnissa hyvää ympäristön tilaa ja resurssitehokkuutta sekä tuottaa kilpailukyisiä palveluja asiakkaille. Visiona on edistää kiertotaloutta aktiivisuudella, innovaatioilla ja yhteistyöllä.

Vastuullisuuden painopisteet vuonna 2023 olivat toiminnan ympäristövaikutusten vähentäminen, materiaali kierrätyksen lisääminen ja työnantajan toimet vastuullisena ja esimerkillisenä työnantajana. Materiaali kierrätystä edistetään lisäämällä jätteiden erilliskeräystä ja puhtaita jakeita vastaanotossa, muokkaamalla yhdessä jätehuoltoviranomaisen kanssa jätetaksasta lajitteluun kannustava, etsimällä aktiivisesti erilaisia materiaali kierrätysvaihtoehtoja ja parantamalla vastaanottopisteiden saavutettavuutta. Hankintojen vaikuttavuus myös kiertotalouden lisäämiseen otetaan huomioon ja tähän kehitetään ohjeistusta ja kriteerejä.

Neuvontaa tehdään aktiivisesti ja asukkaita kannustetaan lajitteluun. Uutiskirjeillä tavoitetaan asukkaita, isännöitsijöitä, ja oppilaitoksia useaan otteeseen vuoden aikana. Neuvonnan tavoitteena on mm. tavoittaa vuosittain koko ikäluokka (4. luokkataso) Jäteselviytyjät-kilpailun puitteissa. Asiakkaita palvellaan myös chatin ja asiakasnetin kautta. Myös kirjeposti on edelleen käytössä heitä varten, joita sähköisesti ei tavoiteta.

Kiertokapulan vuonna 2024 valmistuvan vastuullisuusohjelman kautta saadaan jatkossa toteutettavaksi sellaisia toimenpiteitä, joihin yhtiö voi vaikuttaa ja joilla on vaikuttavuutta kiertotalouden kannalta. Kaikissa toimissa voidaan tehdä valintoja kiertotalouden edistämiseksi, kuitenkin siten, etteivät kustannukset kohoa asukkaille liikaa. Neuvonnassa keskitytään aina kriittisimpiin asioihin, mm. lajittelun tehostamiseen. Toimenpiteiden edistysaskeleista viestitään aktiivisesti viestintä- ja markkinointipalveluiden asiantuntemusta hyödyntäen.

Kiertokapulan vastuullisuusohjelmaa seurataan ja tarkennetaan vuosittain johtoryhmän toimesta. Jätelautakunta Kolmenkierto seuraa, kehottaa ja tilastoi erilliskeräysvelvoitteiden toteutumista.

Ympäristön siisteys

Nurmijärven kunnassa edistetään strategian mukaisesti taajamien ja muiden keskeisten alueiden viihtyisyyttä panostamalla siisteyteen sekä turvallisuuteen, ja kannustetaan ja tuetaan kuntalaisia ja eri yhteisöjä toimimaan yhdessä alueiden viihtyvyyden ja turvallisuuden edistämiseksi kaikissa taajamissa ja kylissä. Tavoitetta edistetään mm. Siistiksi-projektin kevät- ja syystalkoiden ja aktiivisen viestinnän kautta.

6.1. Sitoumukset ja kestävä kehityksen tavoitteet kiertotaloudessa

6.2. Toimenpidesuunnitelma

Kiertokapula ja Jätelautakunta Kolmenkierto:

- Vastuullisuusohjelma valmistuu 2024, sen mukaisesti syntyy toimenpidesuunnitelma
- Monilokeroastioiden tarjoaminen koko toimialueen taajamissa alkaa porrastetusti 2025
- Lajitteluun kannustava taksa ja jätehuoltomääräykset
- Erilliskeräyksen lisääminen
- Posliinin erillistä vastaanottoa kokeilu Karanojalla
- Käytettyjen jätteiden materiaalikierrätys
- Rakennusjätteen materiaalikierrätyksen lisäämistavoite
- Erilliskeräyksen toteutuksen seuranta
- Kuormalavojen kierrätyskokeilu

Aleksia-liikelaitos:

- Jatketaan elintarvikejätteen määrän mittauksia
- Kannustetaan toimipaikkoja myymään ruokahävikkiä ResQ-ohjelmalla ja mainostetaan paikallisesti
- Jätteiden lajittelun tehostaminen

Liite 10 Siistiksi-projektisuunnitelma (versio 2018)

Uudenmaan kiertotalouslaakso, Uudenmaan kiertotalouden green deal (valmisteilla)

7. Energian tuotanto ja kulutus

Kunnassa energian tuotannon ja kulutuksen toteuttajataho on Nurmijärven Sähkö -konserni, sähkön tuotannon kumppanina on Suomen Voima Oy. Yhteisiä hankkeita on myös Nurmijärven Vesi -liikelaitoksen kanssa. Nurmijärven Kodit Oy, Aleksia-liikelaitos, Kiertokapula Oy ja mm. Nurmijärven kunnan tilakeskus toteuttavat toimenpiteitä energian kulutuksen vähentämiseksi. Kaavoituksessa voidaan määritellä, missä energiaa voidaan tuottaa, ja mahdollistaa kuntarakenne, jossa energian kulutusta pystytään hillitsemään. Keski-Uudenmaan ympäristökeskus tukee alueensa kuntia energian kulutuksen hillitsemisessä.

Energian tuotanto ja jakelu

Yksi merkittävä energiantuotannon päästöjä ohjaava tekijä on EU:n päästökauppa. Se ohjaa toimintaa ilmastoystävällisempään suuntaan. Lisäksi siihen liittyy energiantuotannossa syntyvien hiilidioksidipäästöjen raportointi- ja todentamisvelvoite. Nurmijärven Sähkön strategiassa huomioidaan kansainväliset ja kansalliset sitoumukset ja niiden toimeenpano. Yhtiö on sitoutunut EU:n ylläpitämään päästökauppaan kaukolämmön tuotannossa. Strategian toteutumista seurataan yhtiön hallituksessa ja johtoryhmässä säännöllisesti. Lisäksi koko henkilöstö osallistuu strategian toteuttamisen toimenpiteiden suunnitteluun. Toimia seurataan ja raportoidaan johtoryhmälle, hallitukselle, Nurmijärven kunnalle sekä erilaisille viranomaisahoille. Strategiaa päivitetään ja vuosittaisia sekä pidemmän aikavälin suunnitelmia tehdään vuosittain.

Nurmijärven Sähkö on sitoutunut pitämään kaukolämmöntuotannon uusiutuvan energian osuuden yli 95 %:n tasolla, ja sen päästöt ovat huomattavasti valtakunnallista keskiarvoa pienemmät. Yhtiö keskittyy pitämään päästöt tulevaisuudessakin pienenä ja uusien investointien kohdalla pyritään kokonaan päästöttömiin ratkaisuihin. Toimenpiteiden etenemisestä viestitään aktiivisesti asiakkaille ja muille sidosryhmille. Viestinnän osuutta on selkeästi lisätty uuden strategian toimeenpanossa. Lisäksi yhtiö on sitoutunut opastamaan asiakkaitaan energiatehokkuuden parantamisessa.

Nurmijärven kunnan energiantuotantoon ja -kulutukseen liittyvät toimenpiteet, niiden resursointi, toteuttaminen ja seuranta on kerrottu ilmastotyön toimenpidesuunnitelmassa (kohta 8.5.).

Energiatehokkuussopimukset

Nurmijärven kunta on sitoutunut kunta-alan energiatehokkuussopimukseen (KETS) vuosille 2017–2025, jossa tavoitteena on 7,5 % energiansäästö strategiakaudella. Tavoitteen saavuttamiseksi on laadittu toimintasuunnitelma, jossa esitetään toimenpiteet kunnan energiankäytön tehostamiseksi. Tahtotilana energiatehokkuussopimusjärjestelmän käytännön työssä on jatkuvan parantamisen periaate, joka ohjaa suunnittelemaan, toteuttamaan, seuraamaan ja parantamaan toimenpiteitä energiatehokkuuden parantamiseksi.

Energiatehokkuussopimus koskee kunnan hallinnassa olevien rakennusten, katu- ja muun ulkovalaistuksen, vesihuollon, katuverkon ja muiden yleisten alueiden käytön ja ylläpidon sekä liikenteen ja kuljetusten energiankäyttöä siltä osin kuin nämä toiminnot eivät ole jonkin muun sopimuksen piirissä. Kunnan ulosvuokratut tilat kuuluvat suunnitelman piiriin, mikäli kunta maksaa energiankulutuksen ja hoitaa kulutusseurannan. Myös kunnan vuokratut tilat, joiden energiakustannukset kunta maksaa itse, kuuluvat sopimuksen piiriin. Kunnan täysin omistamat yhtiöt, mikäli eivät ole muussa sopimuksessa, kuuluvat myös tämän sopimuksen piiriin. Sopimus koskee ostettuja palveluita vain hankintamenettelyjen soveltamisen kautta.

Nurmijärven Sähkö on sitoutunut Motivan ylläpitämään yritysten energiatehokkuussopimukseen vuosille 2017-2025, jossa tavoitteena on vähentää yhtiön omaa energiankäyttöä 6 % vuoteen 2025 mennessä verrattuna vuoden 2015 lähtötasoon.

Nurmijärven Sähkö toteuttaa energiatehokkuustoimia ja päästövähennystavoitteita yhtiön strategiasta tulevien tavoitteiden mukaisesti. Paikallisessa energiatehokkuustoimissaan Nurmijärven Sähkö toteuttaa ja seuraa seudullisia, kansallisia ja kansainvälisiä ilmastotavoitteita.

Nurmijärven Kodit Oy on liittynyt vuokra-asuntoyhteisöjen energiatehokkuusohjelmaan (VAETS) vuonna 2017 ja aloittanut sen raportoimisen 2019.

7.1. Sitoumukset ja kestävä kehityksen tavoitteet energian tuotannossa ja kulutuksessa

7.2. Toimenpidesuunnitelma

Liite 11 Nurmijärven Sähkön strategiakuva

8. Ilmastotyö

Nurmijärven kunta pyrkii omassa toiminnassaan ja yhteistyössä eri toimijoiden kanssa tekemään ilmastonmuutosta hillitseviä toimenpiteitä. Kunnassa on perustettu syksyllä 2022 ilmastotyöryhmä koordinoimaan ja edistämään ilmastotyötä. Ilmastotyöryhmän ohjaamana on valmistunut ilmastotyön toimenpidesuunnitelma, jota jatkossa pyritään päivittämään noin kahden vuoden välein. Toimenpidesuunnitelma on hyväksytty 7.11.2023 (liite 12). Kunnan sivistys- ja hyvinvointipalvelut opastavat päiväkotilapsia ja oppilaita kestävän kehityksen polulle. Kodit ja vanhemmat saavat myös tietoa heidän kauttaan. Ekotukihenkilöt ovat tärkeässä roolissa viemässä kunnan organisaatiossa käytäntöön ilmastoystävällistä sekä energia- ja materiaalitehokasta toimintaa. Kunnan sivuille on koottu ilmastotietoa kunnan, yritysten ja asukkaiden käyttöön (nurmijarvi.fi/ilmastotyö).

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus osallistuu tällä hetkellä Nurmijärven ilmastotyöhön hiiliviljelyhankkeessa (v. 2024-2026) ja kunnan kiinteistöjen ekotukitoiminnassa (jatkuva). Kaikki Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen sopijakunnat; Järvenpää, Kerava, Mäntsälä, Nurmijärvi ja Tuusula, ovat mukana Keski-Uudenmaan kuntien ekotukitoiminnassa, jota ympäristökeskus koordinoi. Ekotukitoiminnan tavoitteena on edistää kestävästä kehityksestä ekotukitoiminnassa mukana olevissa kuntien kiinteistöissä, ja hyviin tuloksiin johtaneita ekotukitoimenpiteitä on tavoitteena sisällyttää laaja-alaisesti myös muihin kuntien kiinteistöihin. Lisäksi ympäristökeskus toimittaa kunnalle vuosittain Sitowise Oy:n laatiman CO2-raportin kunnan kasvihuonekaasupäästöistä. Kunnalla on käytössään myös Suomen ympäristökeskuksen (Syke) vuosittaiset laskelmat kuntien kasvihuonekaasupäästöistä. Lisää tietoa Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen www-sivut (keskiuudenmaanymparistokeskus.fi).

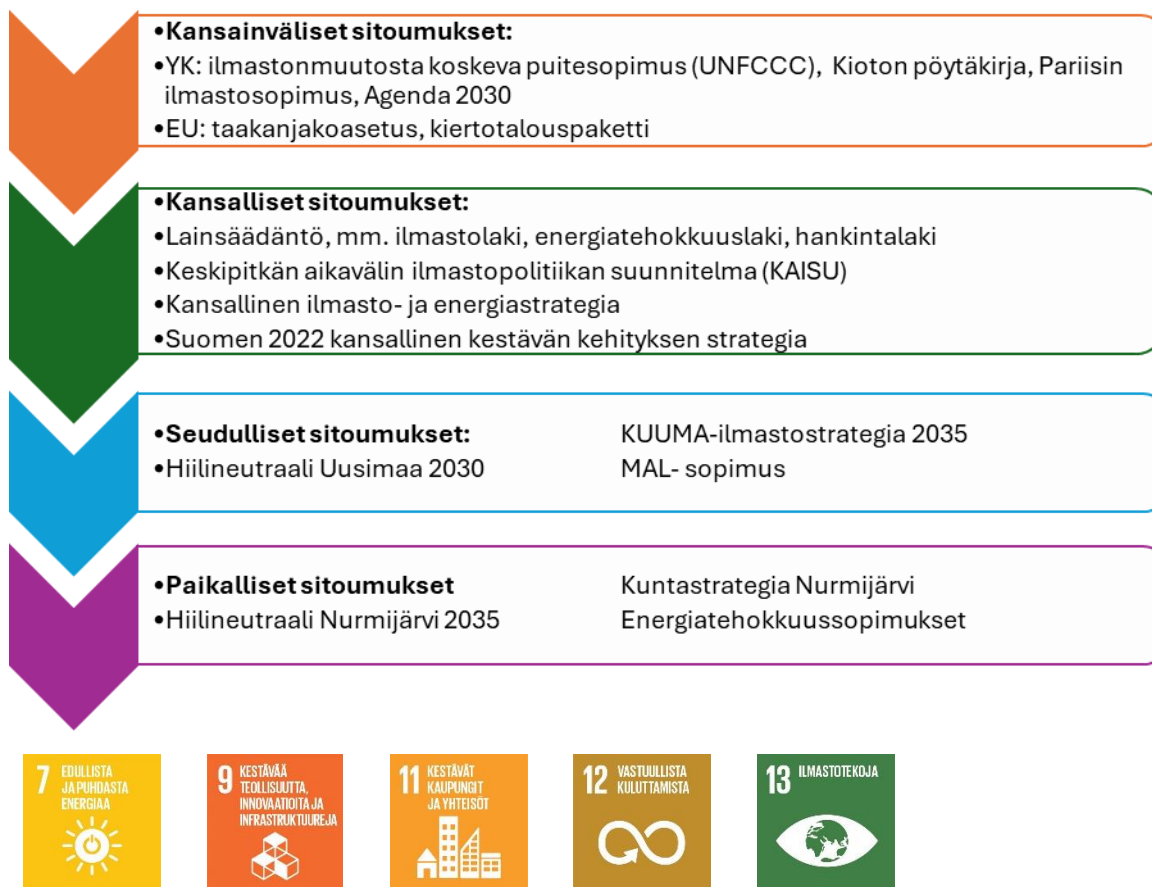
Kiertokapula Oy:n strategiatavoitteisiin kuuluu vähentää hiilidioksidipäästöjä oman toiminnan osalta uusilla ratkaisulla ja prosesseilla. Lisäksi yhtiö tukee sidosryhmiään ja asiakkaitaan kestävän elämäntavan edistämiseksi. Ympäristövaikutuksia vähennetään yhtiön omassa toiminnassa mm. jätteenkeräyksen urakoiden kilpailuttamisella uusiutuvilla polttoaineilla sekä energiatehokkuuden lisäämisellä. Yhtiön hiilijalanjälki laskettiin ensimmäisen kerran keväällä 2024. Valmisteilla on vastuullisuusohjelma, jonka kautta pystytään priorisoimaan vaikuttavia ilmastotoimia oikeisiin kohteisiin. Vastuullisuusohjelmaa seurataan ja tarkennetaan vuosittain johtoryhmän toimesta. Toimenpiteiden edistysaskeleista viestitään aktiivisesti viestintä- ja markkinointipalveluiden asiantuntemusta hyödyntäen.

Nurmijärven Sähkö Oy toteuttaa päästövähennystavoitteita yhtiön strategiasta tulevien tavoitteiden mukaisesti. Paikallisessa energiatehokkuustoimissaan Nurmijärven Sähkö Oy toteuttaa ja seuraa seudullisia, kansallisia ja kansainvälisiä ilmastotavoitteita.

Neljäsosa maailman kasvihuonekaasupäästöistä liittyy ruoantuotantoon. Aleksia-liikelaitoksessa toimitaan jatkuvasti niin, että ruoan menekki vastaa mahdollisimman tarkasti valmistetun ruoan määrää. Lisäksi hävikkiruokaa vähennetään myymällä yli jäävää ruokaa 44 toimipisteestä ResQClub-palvelun kautta. Yläasteilla ja lukioissa vapaasti valittava kasvisruokavaihtoehto totuttaa ruokailijoita kasvispainotteiseen ruokailuun, mikä tukee sekä terveyttä edistävää että ympäristövastuullista syömistä. Kasvisruoan menekki lisääminen kunnan ruokapalveluissa on ajankohtainen hanke. Myös Aleksia-liikelaitoksen toimenpiteitä toteutetaan ja seurataan kunnan ilmastotyön toimenpidesuunnitelman mukaisesti.

Nurmijärven Kodit Oy pyrkii pienentämään kohteidensa energiankulutusta ja päästöjä asukastiedotuksen ja taloautomaation säätöjen avulla.

8.1. Sitoumukset ja kestävän kehityksen tavoitteet ilmastotyössä

8.2. Toimenpidesuunnitelma

Liite 12 [Nurmijärven kunnan ilmastotyön toimenpidesuunnitelma](#)

Liite 13 [KUUMA-ilmastoryhmän ilmastomuutokseen sopeutumisohje](#)

Liite 14 [Kansallinen ilmastomuutokseen sopeutumissuunnitelma 2030](#)

Kiertokapula Oy:

- Kuntaurakoissa jäteautot käyttävät jo pääosin uusiutuvia polttoaineita, kehittäminen jatkuu
- Hiilijalanjälkilaskennan jälkeen päätetään toimenpiteistä ja tavoitteista 2024
- Energiatehokkuuden seuranta ja parantaminen menossa käsittelyalueilla
- Kaatopaikkakaasun seuranta ja hyödyntäminen mahdollisuuksien mukaan, Kapulassa menee hyötykäyttöön Hyvinkään Lämpövoimalalle ja mikroturbiini on otettu käyttöön Karanojalla
- Aurinkovoimalasuunnitelmia

8.3. Päästöt

Nurmijärven kunnan päästöjen kehitystä seurataan vuosittain Suomen ympäristökeskuksen (Syke) Hinku-laskentamallin pohjalta. Päästötiedot lasketaan sekä käyttö- että kulutusperusteisina kasvihuonekaasupäästöinä.

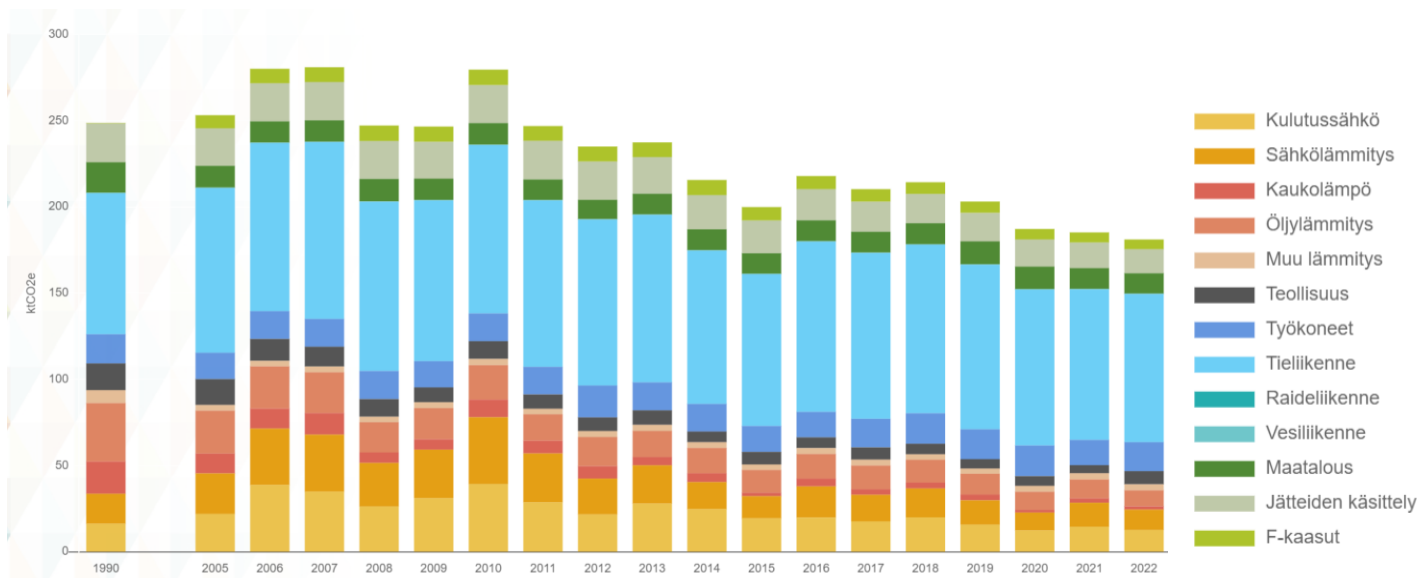
Käyttöperusteisilla kasvihuonekaasupäästöillä tarkoitetaan tarkasteltavalla alueella (Nurmijärvellä) syntyviä kasvihuonekaasupäästöjä.

Nurmijärven kunnan kulutusperusteiset kasvihuonekaasupäästöt olivat vuonna 2022 noin 181,1 kilotonnia CO₂e. Vuodesta 2005 kokonaispäästöt ovat pienentyneet 29 prosenttia, vaikka seudun väestömäärä on samalla aikavälillä kasvanut 7067 hengellä.

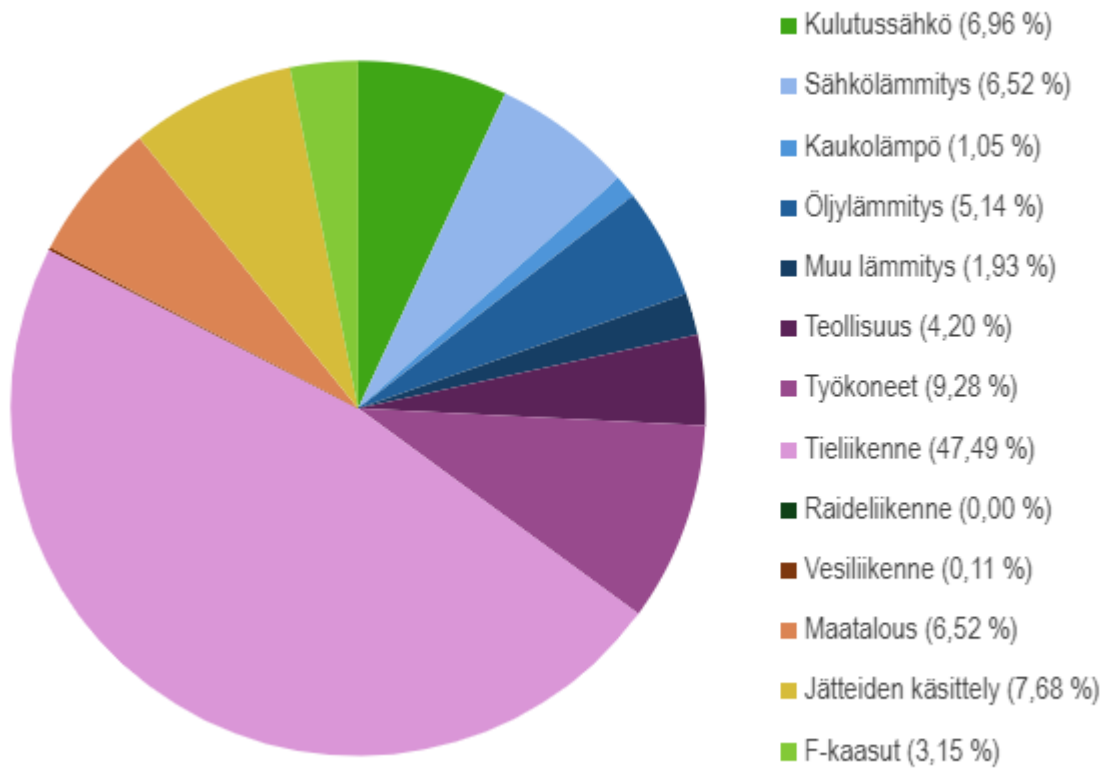
Kansallisesti päästöt ovat samassa ajassa laskeneet 31 prosenttia. Asukasta kohti Nurmijärven päästöt olivat vuonna 2022 noin 4,1 tonnia, joka on selvästi alle kansallisen keskiarvon (kaikki kunnat) 5,5 t CO₂e.

Nurmijärven asukaskohtaiset päästöt laskivat 40 % vuodesta 2005 vuoteen 2022.

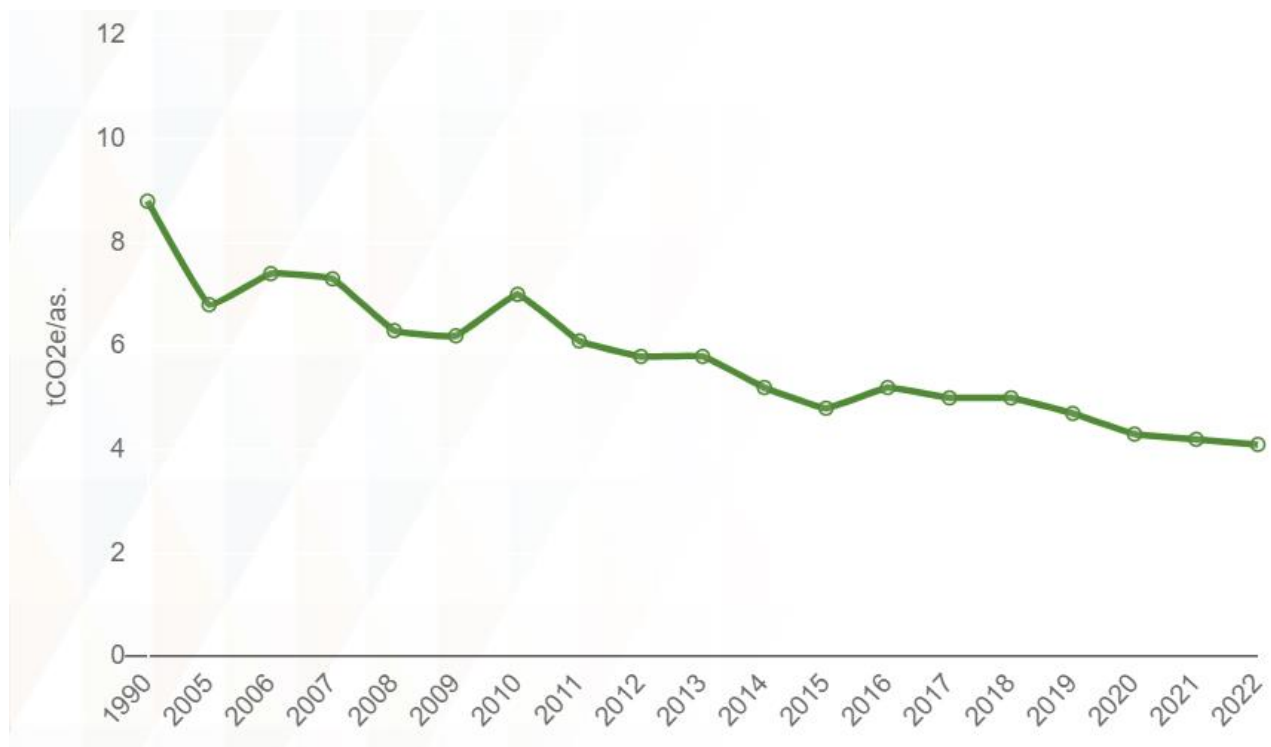
Suurin päästölähde on tieliikenne (osuus kaikista päästöistä 47,5 %), toisena työkoneet (9,3 %) ja kolmantena jätteiden käsittely (7,7 %). Nurmijärven ominaispiirteisiin kuuluu harva asutus ja pitkät työmatkat, joihin monet kuntalaiset käyttävät liikkumiseen omaa autoa. Liikenteen päästöjen vähentämisessä tulee keskittyä ensisijaisesti vaikuttaviin ja tehokkaisiin toimenpiteisiin, kuten joukkoliikenteen houkuttelevuuden lisäämiseen sekä kävely- ja pyöräilymahdollisuuksien parantamiseen. Joukkoliikenteen kulkutapaosuuden lisääminen on tavoiteltavaa koko kunnan osalta. Haja-asutusalueiden osalta voidaan kuitenkin realistisesti todeta, että iso osa liikenteestä on jatkossakin joukkoliikenteen ulottumattomissa. Kaukolämpö Nurmijärvellä tuotetaan yli 95 %:sti CO₂-vapaana biopohjaisella puupolttoaineella. Kaukolämmön päästöjä ja muutoksia päästöissä voi seurata kaukolämpöverkoittain tai koko Nurmijärven kunnan kaukolämmön laskennallisia päästöjä vuosittain kaukolämmön [päästölaskurista](#).

Kuva 2. Nurmijärven kunnan käyttöperusteiset kasvihuonekaasupäästöt sektoreittain vuosina 1990-2022

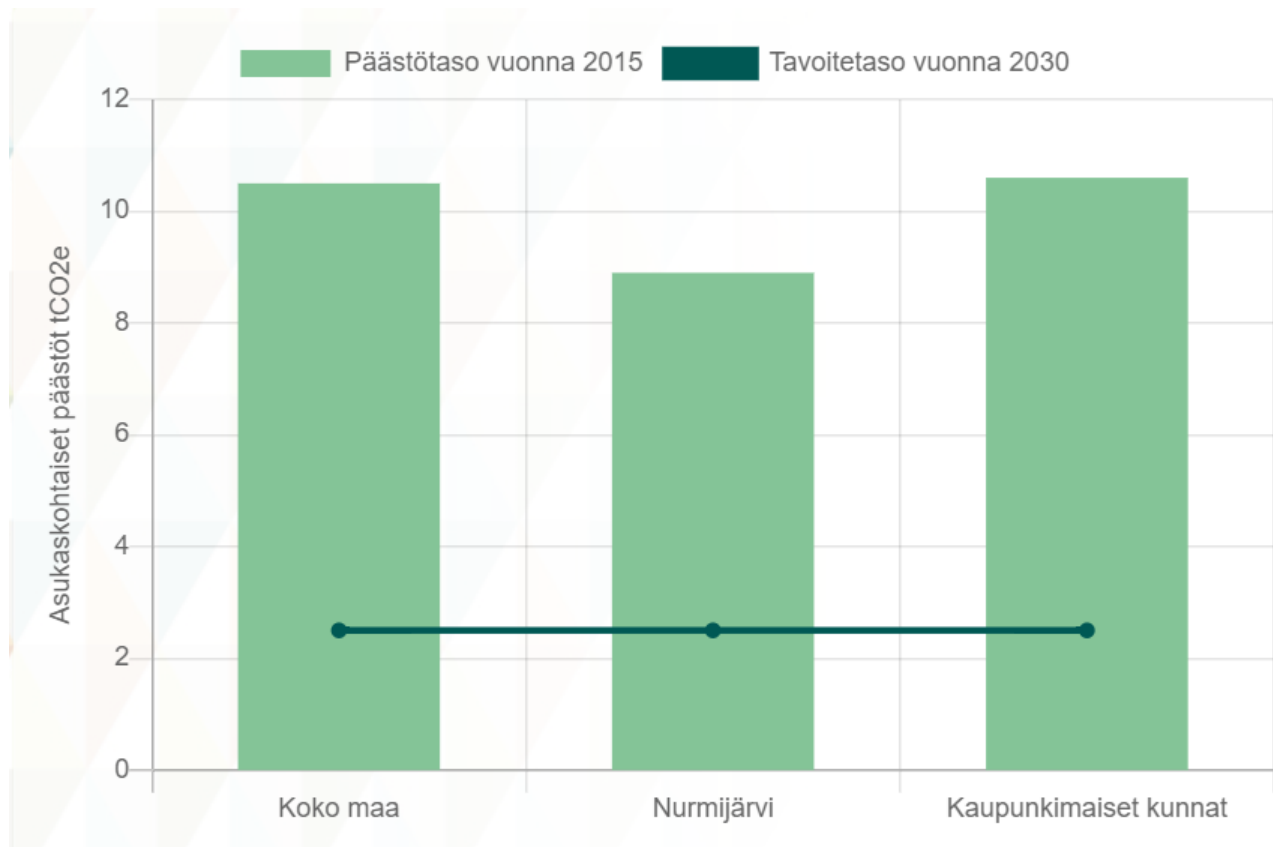
Kuva 3. Nurmijärven kunnan käyttöperusteiset kasvihuonekaasupäästöt sektoreittain vuonna 2022

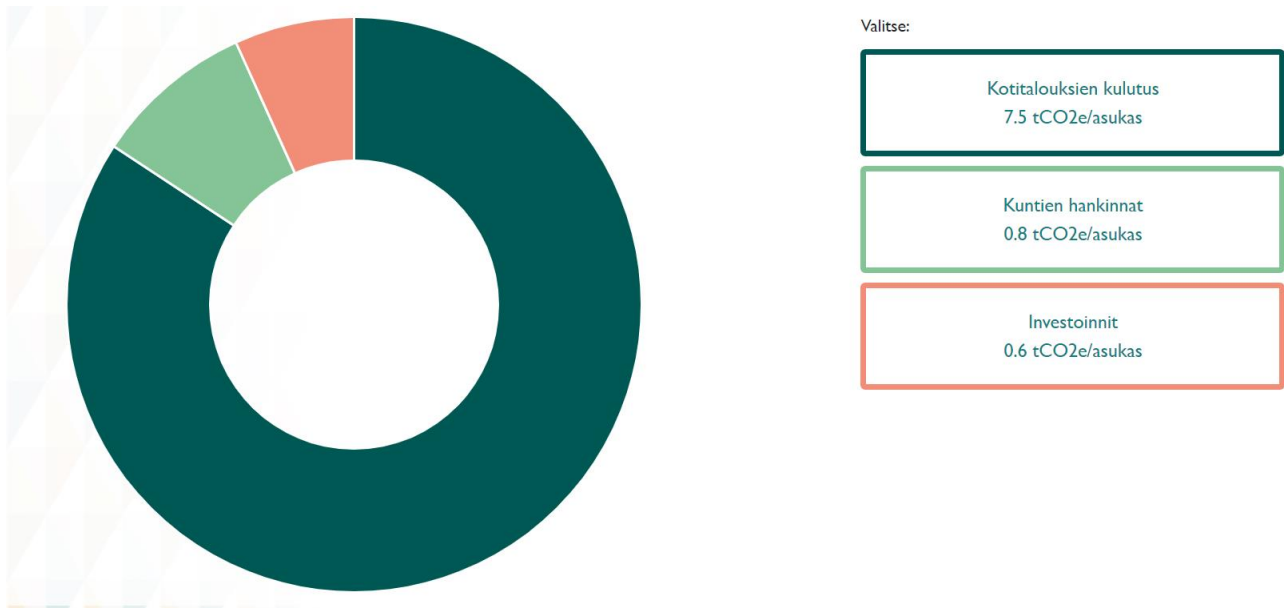
Kuva 4. Nurmijärven kunnan käyttöperusteiset kasvihuonekaasupäästöt asukasta kohden vuosina 1990-2022

Kulutusperusteiset kasvihuonekaasupäästöt lasketaan kunnissa käytettävien hyödykkeiden loppukäytön perusteella. Päästöt sisältävät kaikki tuotantotoiminnassa aiheutuvat päästöt riippumatta siitä, millä alueella ne muodostuvat. Kulutusperusteiset päästötiedot sisältävät kotitalouksien kulutuksen, kuntien hankinnat ja investoinnit sekä yksityisten asuinrakennusinvestoinnit.

Nurmijärven kunnan kulutusperusteiset päästöt olivat vuonna 2015 pienemmät kuin koko maan keskimääräiset päästöt. Suurimmat päästöt Nurmijärven kunnassa olivat kotitalouksilla. Päästöihin sisältyivät ruoka, tavarat, asuminen, palvelut ja liikkuminen. Päästöjen jakautumisesta kerrotaan tarkemmin Syken sivustolla Kuntien ja alueiden kulutusperäiset kasvihuonekaasupäästöt (hiilineutraalisuomi.fi). Päästövähennystavoitteiden saavuttamiseksi kotitalouksien kulutustottumuksia pitäisi muuttaa. Lisäksi päättäjiltä, yrityksiltä ja muilta julkisilta tahoilta edellytettäisiin merkittävää tukea muun muassa energiajärjestelmien ja liikenneinfrastruktuurin kehittämiseen sekä tavaroiden ja palveluiden tuotannon ohjaukseen.

Kuva 5. Nurmijärven kunnan kulutusperusteiset kasvihuonekaasupäästöt vuonna 2015

Kuva 6. Nurmijärven kunnan kulutusperusteiset kasvihuonekaasupäästöt vuonna 2015 sektoreittain

8.4. Ilmastonmuutokseen sopeutuminen

Ilmastonmuutos aiheuttaa ympäristölle ja yhteiskunnalle merkittäviä vaikutuksia, joista useimmat ovat haitallisia. Ilmastonmuutosta ei enää voida täysin estää, mutta sen hillitsemisellä voidaan lieventää kaikkein haitallisimpien vaikutusten syntymistä. Hillintätoimenpiteillä on kuitenkin kiire, koska ilmakehä reagoi päästöjen muutoksiin hitaasti. Kasvihuonekaasut pysyvät ilmakehässä pitkään, ja tähän mennessä ilmakehään päätyneiden kaasujen lämmitysvaikutus jatkuu pitkälle tulevaisuuteen, vaikka päästöt loppuisivat nyt kokonaan. Siksi ilmastonmuutokseen sopeutuminen on välttämätöntä. Ilmastonmuutokseen sopeutumisen tavoitteena on ilmastonmuutoksen paikallisten vaikutusten tunnistaminen ja niihin varautuminen.

Kunnassa sopeutumiselle ei ole tehty omaa ohjetta, vaan hyödynnetään KUUMA-kuntien yhteistä sopeutumisohjetta, josta löytyvät tärkeimmät ilmastonmuutokseen sopeutumisen toimintasektorit KUUMA-seudulla. Jatkossa kunta ottaa mallia myös Uudenmaan liiton valmistelemasta alueellisesta sopeutumis suunnitelmasta, joka laaditaan vuoteen 2026 mennessä VILKKU (Visiona ilmastokestävä Uusimaa) -hankkeessa. Uudenmaan liiton ja Helsingin yliopiston yhteisessä hankkeessa valmistuu tilannekuva Uudenmaan haavoittuvuudesta, altistumisesta ja keskeisistä riskeistä sekä näihin liittyvien sopeutumistoimien vastuutahoista pääosin vuonna 2025. Hankkeessa tarkastellaan myös ilmastonmuutoksen aiheuttamia riskejä alueen elinkeinoelämän näkökulmasta ja se vahvistaa Uudenmaan kykyä sopeutua ilmastonmuutokseen.

Kaavoituksessa ja rakentamisessa huomioitavia ilmaston lämpenemisen aiheuttamia muutoksia ovat mm. lisääntyvä tulviminen, lisääntyvä lumimäärä ja tarve suojata rakennuksia kuumuudelta. Yhtenä ratkaisuna osaltaan toimivat kasvillisuuden peittämät pinnat, jotka mm. vähentävät tulvariskiä, toimivat hiilinieluna, viilentävät ja puhdistavat kaupunki-ilmaa sekä parantavat kaupunkitilan esteettisyyttä, viihtyisyyttä ja terveysvaikutuksia.

9. Kestävyyskasvatus

Kestävyyskasvatus on kasvatuksen osa-alue, joka tukee elinikäistä oppimisprosessia siten, että yksilöiden tai yhteisöjen arvot, tiedot, taidot ja toimintatavat muuttuvat kestäväksi kehityksen mukaisiksi.

Kuntalaisista merkittävä osa on tulevaisuuden tekijöitä eli lapsia ja nuoria. Tämä korostaa kasvatuksellisen ja opetuksellisen näkökulman tärkeyttä ympäristö- ja ilmasto-ohjelman toimeenpanossa. Kestävyyskasvatus sisältää ympäristötietoisuuden, sosiaalisen oikeudenmukaisuuden, taloudellisen kestävyuden sekä kulttuurisen monimuotoisuuden - käytännön tekoina kestävyyskasvatuksella Nurmijärvellä tarkoitetaan tietoisuuden ja osallisuuden vahvistamista niin lasten ja nuorten kuin esihenkilöiden ja henkilöstön osalta koulutusten, erilaisten tilaisuuksien sekä varhaiskasvatuksesta toiselle asteella kattavan suunnitelmallisen opetuskokonaisuuden ”kestävyyskasvatuksen portaat”- mallin avulla.

10. Viestintä ja osallisuus

Nurmijärven kunta ja sen sidosryhmät viestivät omissa tiedotuskanavissaan ajankohtaisista ympäristö- ja ilmastoasioista. Viestinnän vaikuttavuutta voidaan tehostaa jakamalla entistä enemmän sidosryhmien viestejä.

Viestinnän tarkoituksena on tukea ja mahdollistaa ympäristö- ja ilmasto-ohjelman toteutuminen sekä tehdä näkyväksi ohjelman toimenpiteitä. Tärkeää on osallistaa asukkaita osaksi ympäristö- ja ilmastotyötä. Viestintää tehdään suunnitelmallisesti erikseen laadittavan vuosikellon mukaan.

Asukkaiden ympäristötekoja pyritään mahdollistamaan erilaisilla talkoilla ja tempauksilla, mm. siisteyteen ja vieraslajeihin liittyen. Yrityksien ympäristö- ja ilmastotyötä tukevat mm. Keski-Uudenmaan Kehittämiskeskus Keuke ja kunnan elinkeinopalvelut. Viestintä innostaa osallistumaan näihin tapahtumiin.

11. Liitteet

Liite 1. Nurmijärven ympäristö- ja ilmasto-ohjelman mittarit

Liite 2. [Vesihuollon kehittämissuunnitelma 2015–2025](#)

Liite 3. [Vantaanjoen toimenpideohjelma 2017–2027](#)

Liite 4. [Hulevesiasioiden uudelleenjärjestäminen Nurmijärven kunnassa \(versio 7.12.2020\)](#)

Liite 5. [Vantaanjoki toimenpideohjelma, ehdotukset Keski-Uudenmaan toimenpiteiksi. Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen ympäristölautakunta 15.1.2019](#) (tulossa paikallinen päivittäminen)

Liite 6 Ympäristönsuojeluviranomaisen [valvontasuunnitelma](#) 2024-2026

Liite 7 Ympäristönsuojeluviranomaisen [valvontaohjelma](#) 2024

Liite 8 [Nurmijärven kunnan ympäristönsuojelumääräykset](#)

Liite 9 [Maatalouden kasvihuonepäästöjen vähentäminen](#)

Liite 10 Siistiksi-projektisuunnitelma (versio 2018)

Liite 11 Nurmijärven Sähkön strategiakuva

Liite 12 [Nurmijärven kunnan ilmastotyön toimenpidesuunnitelma](#)

Liite 13 [KUUMA-ilmastoryhmän ilmastomuutokseen sopeutumisohje](#)

Liite 14 [Kansallinen ilmastomuutokseen sopeutumissuunnitelma 2030](#)

Liite 15 Nurmijärven Kotien vastuullisuuskuva

Nurmijärven kunta

Postiosoite: PL 37, 01901 Nurmijärvi
Katuosoite: Kunnanvirasto, Keskustie 2 b
Puhelin: (09) 250 021
kunta@nurmijarvi.fi
www.nurmijarvi.fi